

Obvestilo medvojnim internirancem — bivšim italijanskim državljanom

V prilogi Uradnega lista italijanske republike od 22. maja 1968 je bil objavljen seznam odobrenih prošelj bivših političnih internirancev v nacističnih taboriščih in svojcev umrlih v taboriščih, ali zaradi posledic internacije, za izplačilo odškodnine, na podlagi dogovora med vladama Italije in Zahodne Nemčije.

»Primorski dnevnik« z dne 8. in 11. junija 1968 je v celoti objavil sezname upravičencev do odškodnine in umrlih v taboriščih. Mnogo tistih, ki so vložili prošnjo kot upravičenci na odškodnino, pa v seznamih ni in se zato obračajo na organizacijo ZZB NOV za pojasnila. Opozoriti velja, da imajo pogoje za priznanje odškodnine res samo bivši politični interniranci ali svojci umrlih v koncentracijskih taboriščih smrti, ne pa vojni ujetniki in tisti, ki so bili odpeljani na prisilno delo v tovarne in na kmetije.

Kdor ni v seznamu in je vložil prošnjo za odškodnino, ima možnost pritožbe do 21. junija 1968. Pritožbo je treba utemeljiti in vložiti neposredno na naslov: Ministero del Tesoro, Ufficio indennizzi ai colpiti da persecuzioni nazional-socialiste, Via Dalmazia No 28, Roma, Italia.

Komisija za bивše politične zapornike, internirance in deportirance pri republiškem odboru ZZB NOV Slovenije

GLAVNI UREDNIK
FRANCE SUSTERSIČ
ODGOVORNI UREDNIK
CRTOMIR SINKOVEC



GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

Leto VI
ŠT. 24
18. VI. 1968

BESEDE
IN
DEJANJA

Medtem ko nekateri živorijo...

Proslavljamo v našem družbenem razvoju še bolj zaostreujemo in zapletajo nekatere nerealne in skrajnostne zahteve, na drugi strani pa so se nakopili tudi pojavi in slabosti, ki upravičeno zbujajo nejevoljo ljudi. Omenimo samo nekatere! Medtem ko mnogi upokojenci komaj živijo, in jim ni moč v kratkem času povečati pokojnine, ko imajo prosvetni delavci in delavci v podjetjih zelo nizke prejemke, nekateri ljudje bogatijo — ne s svojim delom, pač pa z izkoriščanjem soljudi in družbe. Medtem ko nekatera podjetja slabo gospodarijo zaradi ne- sposobnega vodstva, se mnogi mladi ljudje ne morejo zaposliti. Stipendiranje je neurejeno, zato je malo študentov iz socialno šibkih družin.

Vestnik, 13. junija 1968

Vseeno je treba premisliti...

Na agronomski fakulteti v Zemunu je imela osnovna organizacija ZK pred nekaj dnevi sestanek, ki je trajal celo popoldne, večer in še naslednje dopoldne, čeprav je imel samo eno točko dnevnega reda: Sprejem v partijo. Tisti, ki so se tega sestanka udeležili, pripovedujejo, da so mladi ljudje stali kar v vrsti, ko so čakali, kaj bodo komunisti rekli o njihovi prošnji za sprejem v ZK. Ko se je končno sestanek končal, je sekretar osnovne organizacije sporočil, da so v Zvezo komunistov sprejeli 124 novih članov.

Vseeno je treba premisliti, so na te podatke rekli na univerzitetnem komiteju, koga sprejemamo, da ne bomo tudi take, ki bodo jutri izstopili...

Borba, 12. junija 1968

Ne ustreza dejanskemu stanju

Izvršni odbor republiške konference SZDL Črne gore je na današnji seji razpravljal med drugim tudi o članku »Mlado žito in julijka«, ki ga je objavila »Borba« 10. junija tega leta. Ko je analiziral vsebino in značaj tega zapisa, je izvršni odbor menil, da so glavne ocene, ki jih vsebuje članek v zvezi z dejavnostjo na naših univerzah in o njihovih glavnih virih, kot tudi ocene o odnosih in zahtevah drugih družbeno-političnih dejavnikov glede urejanja važnih družbenih vprašanj, takšne, da ne ustrezajo dejanskemu stanju in ocenam, ki so jih že dali odgovorni družbeno-politični organi ter tovariš Tito v svoji izjavi na radiu in televiziji.

V skladu z oceno izvršnega odbora povzroča objavljeni članek zmedo v javnosti in dela politično škodo pri naporih za konstruktivno urejanje pomembnih družbenih

PREDSEDNIK TITO O AKTUALNIH PROBLEMIH

Ne gre samo za probleme študentov

Po skupni seji predsedstva in izvršnega komiteja CK Zveze komunistov Jugoslavije, ki je bila 9. junija letos, je predsednik republike in predsednik ZKJ Josip Broz-Tito prek RTV spregovoril o problemih, ki so bili predmet seje

Med drugim je dejal, da so se problemi, zaradi katerih je prišlo do študentskih demonstracij, že dolgo kopičili in da bi jih bilo treba reševati hitreje. Do revolta med mladimi ljudmi je prišlo spontano. Postopoma pa je prišlo do infiltriranja raznih elementov, ki so nam tuji, ki ne stojijo na socialističnih pozicijah, ki so hoteli to situacijo izkoristiti za svoje cilje. Dalje je dejal:

Mislím, da so dogodki, do katerih je prišlo v Novem Beogradu, mnoge od nas udarili po glavi, nekatere bolj nekatere manj. Kaže, da so ljudje nekoliko trznili. In da se jim je posvetilo pred očmi in v glavah, ter da so spoznali, kaj bi se lahko zgodilo, če naš delavski razred ne bi bil tako zaveden, če ne bi ta naš delavski razred videl težav, na katere tudi sam naleti, in bi naredil določene korake, ki ne bi bili skladni z našimi odnosi v socialistični družbi.

Toda, tovariši, mi ne smemo na delavski razred nalagati prevelike bremena in upati, da delavski razred mora mirno čakati in poslušati. V naših sklepah zajemamo zelo širok krog problemov. Pretresali bomo razna sistemska vprašanja. Morali bomo zamenjati nekatere stvari, nekatere instrumente. Pogledali bomo, če moramo ravno sedaj zgraditi vse objekte, v situaciji, ko ne razpolagamo z zadostnimi materialnimi sredstvi ali pa je treba dati prednost drugim stvarjem. Moje mnenje je, in nas

vseh tu, da je treba dati prednost vprašanjem, o katerih sem tu govoril: vprašanje delavskega razreda oziroma olajšanje položaja proizvajalcev v podjetjih, problem delitve sredstev, likvidiranje ogromnega razpona med dohodki, ki boče v oči in s katerim se jaz nikakor ne strinjam. Glede tega moramo najti mero. Tu je še niz drugih vprašanj, ki jim moramo zdaj dati prednost. Kar pa se tiče sredstev, to je stvar, ki je ne moremo trenutno rešiti, ker moramo najprej opraviti celovito analizo. Skratka, ne bi hotel sedaj o tem na široko razpravljati. Moramo pa povedati to, kar je najvažnejše za nas in zame osebno: ne gre samo za probleme študentov; za zahteve študentov, s katerimi sem se — z večino njihovih zahtev — vedno strinjal, kajti takšno je bilo moje mnenje tudi prej.

Razen tega vsa naša mladina ve, kaj sem govoril in kaj bi morali čimprej rešiti. Toda ni samo stvar v tem. To je del problemov, ki so se danes nakopičili. Ustvarjena je zares zelo mučna situacija. Naš prestiž v svetu je s tem okrnjen, da ne govorim o materialni škodi. Name so se obračali nekateri delavci in protestirali. Toda niti v enem pismu teh delavcev iz kateregakoli konca naše domovine, niti v enem pismu ni bilo besed, da se delavci ne strinjajo z zahtevo, da je študentom treba omogočiti boljše materialne pogoje, da jim je treba omogočiti, da razvijajo samouprav-

ljanje, polno samoupravljanje, da ne bodo tam samo formalno, da pa upravljajo drugi, ne pa tisti, ki se jih to največ tiče. Niti enega takšnega pisma delavcev v tem smislu ni bilo. In to je zelo pomembno.

Zato moram danes tu povedati, da sem srečen, ker imamo tak delavski razred. Moram pa tudi povedati, da sem srečen, ker imamo takšno mladino, ki je pokazala zrelost. Poglejte, najnovejši razvoj na univerzah vseh teh problemov. Naj budno spremljajo, kar delamo — to je njihova pravica. Naj sodelujejo v našem vsakdanjem življenju. In kadar jim karkoli ni jasno, kadar je treba karkoli razjasniti, naj pridejo k meni, naj pošljejo delegacijo. No, mislim, da za to ne bo potrebe, ker bomo mi prihajali k njim. In moramo prihajati, da stvari razjas-

to, do česar je prišlo, odraz tišega, kar se dogaja v Franciji, Nemčiji, Češkoslovaški itd. To ni točno. To ni odraz tega. To je odraz naših slabosti, ki so se kopičile in ki jih moramo danes odpravljati. Tega torej ni treba tolmačiti kot rezultat nekih vplivov od zunaj.

Obračam se k tovarišem in tovarišicam, delavcem in delavkam, k našim študentom, da nam pomagajo v konstruktivnem pristopanju in reševanju vseh teh problemov. Naj budno spremljajo, kar delamo — to je njihova pravica. Naj sodelujejo v našem vsakdanjem življenju. In kadar jim karkoli ni jasno, kadar je treba karkoli razjasniti, naj pridejo k meni, naj pošljejo delegacijo. No, mislim, da za to ne bo potrebe, ker bomo mi prihajali k njim. In moramo prihajati, da stvari razjas-

to, do česar je prišlo, odraz tišega, kar se dogaja v Franciji, Nemčiji, Češkoslovaški itd. To ni točno. To ni odraz tega. To je odraz naših slabosti, ki so se kopičile in ki jih moramo danes odpravljati. Tega torej ni treba tolmačiti kot rezultat nekih vplivov od zunaj.

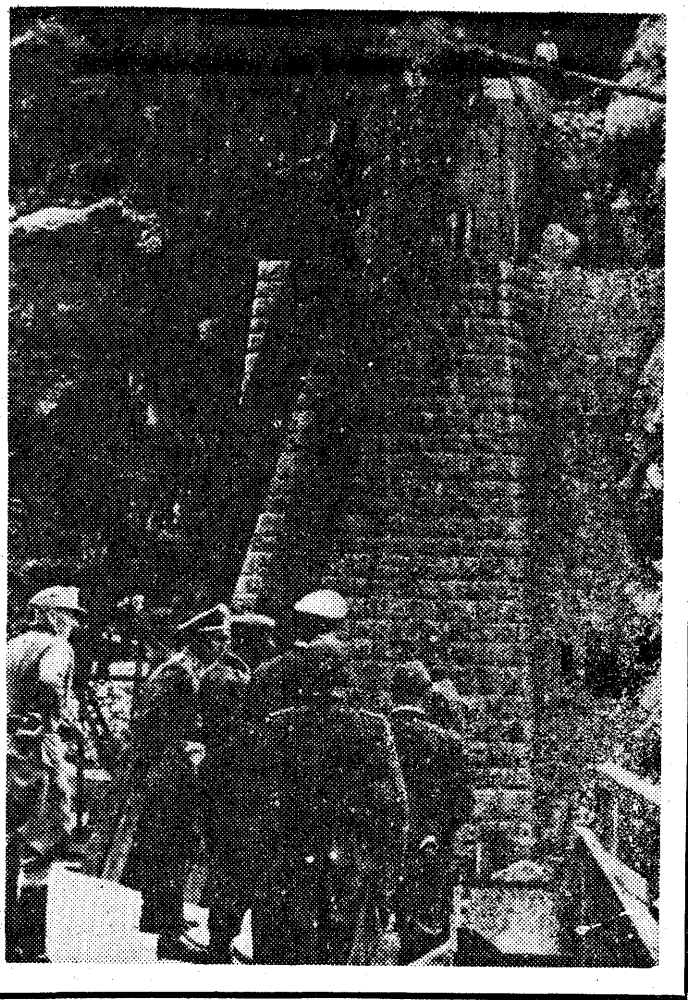
Obračam se k tovarišem in tovarišicam, delavcem in delavkam, k našim študentom, da nam pomagajo v konstruktivnem pristopanju in reševanju vseh teh problemov. Naj budno spremljajo, kar delamo — to je njihova pravica. Naj sodelujejo v našem vsakdanjem življenju. In kadar jim karkoli ni jasno, kadar je treba karkoli razjasniti, naj pridejo k meni, naj pošljejo delegacijo. No, mislim, da za to ne bo potrebe, ker bomo mi prihajali k njim. In moramo prihajati, da stvari razjas-

njujemo in rešujemo tako, kot jih moramo reševati v družbi proizvajalcev, v socialistični skupnosti.

O vsem tem sem govoril zelo kratko. Kmalu bodo objavljene smernice za delo v prihodnosti, ki jih sedaj pripravljamo, in videli boste, za kaj pravzaprav gre in kaj vse mislimo konkretno narediti.

Kar se tiče nezadovoljstva študentov zaradi neljubih dogodkov, do katerih je prišlo v Novem Beogradu, menim, da je to stvar, ki jo je treba raziskati. Če je en sam človek na katerikoli strani kršil zakon ali ni izpolnil svojih dolžnosti ali pa svojo dolžnost zlorabil — to bo osvetlila preiskava — ga je treba poklicati na odgovornost. In to na glede na to, kdo je ta človek.

Četa Cankarjevega bataljona je v noči med 26. in 27. junijem 1942 zažgala železniški most v Mostah pri Žirovnici z namenom, da ustavi promet na progi Ljubljana-Jesenice. Akcija je uspela in promet je bil ustavljen za tri tedne. Toda Nemci so se strahovito maščevali. Na kraj akcije — kjer je danes spomenik — so pripeljali 1. julija 30 talcev, da bi jih postrelili. Rešiti se je posrečilo le enemu, tako da je skočil čez kamnito ograjo v grapo in se skril pod lesenim koritom, po katerem je tekla voda. Ko so se krvniki umaknili, se je spustil po strugi Završnice, prebredel Savo in se pridružil partizanom na Jelovici. — Na sliki: Nemška komanda z Bleda na ogledu porušenega železniškega mosta.



OSREDNJA PROSLAVA 25. OBLETNICE VSELJDSKE VSTAJE

Primorska se že pripravlja na veličastno proslavo v Novi Gorici

Petnajsti september bo za Novo Gorico velik dan. Tega dne bo to mesto skupaj z vso Primorsko proslavilo 25. obletnico vseljdske vstaje na Primorskem. Pokroviteljstvo nad proslavo je prevzel tovariš Tito

Množično zborovanje v Novi Gorici na slavnostni dan bo eno največjih po vojni. Pri osrednjem odboru za proslavo menijo, da bo prišlo okrog sto tisoč ljudi, ki se bodo zbrali na prostoru pred zgradbo novogoriške občinske skupščine. Po približnih ocenah se bo proslave udeležilo 10.500 borcev iz IX. korpusa, prišli pa bodo tudi pripadniki štirih italijanskih brigad, ki so sodelovali v enotah IX. korpusa, in drugi borci partizanskih enot italijanskega odporniškega gibanja.

Na slavnostno nedeljo najbrž ne bo borca — nekdanjega primorskega partizana — ki ne bi pohitel v Novo Gorico ali se pridružil vsaj v mislih svojim nekdanjim tovarišem — soborcem. Pripadniki enot, ki imajo svoje domovine v devetih občinah, se bodo skupaj z borci divizije »Garibaldi Natson« ter brigad »Bruno Buozzi«, »Gvido Piccelli« in »Antonio Gramsci« že zgodaj jutraj pričeli zbirati vzhodno od upravne stavbe skupščine občine Nova Gorica v topolovih in borovih gozdičkih. Vsi bodo nato odšli na prostor pred občinsko skupščino, kjer se bo ob 11. uri pričela slovesnost. To bo kratak in jedrnat program z govorom in nastopom združenih pevskih zborov Primorske ter godbe LM.

iz Ljubljane. Nato se bo ploščad spremenila v prostor za ljudsko rajanje.

Po zboru v gozdičkih nad občinsko skupščino bodo vsi bivši komandanti in komisarji z zastavonošami postrojeni zasedli

prostor pred tribuno, drugi borci pa se bodo nato pomešali med množico. Srečanje ne bo namenjeno le slovenskim partizanom: proslava bo potrdila dosežanega razvoja prijateljskih (Nadalj. na 3. strani)

OBČANOVA BELEŽNICA

Nedavni študentski nemiri so v naše družbeno-politično življenje vnesli nekaj, kar je zbudilo obilo živahnih razprav in sprožilo vprašanje: mar se novi družbeni in ekonomski odnosi, ki tvorijo vsebino reforme, začete pred tremi leti, v resnici ne razvijajo tako, kot smo bili predvideli?

Na prvi pogled se zdi, da študentje v svojih programih zahtevajo le izboljšanje svojega materialnega položaja: višje stipendije, pospešeno gradnjo študentskih domov, subvencioniranje prevozov v šolo itd. Politično razpoloženje mladih pa nam dokazuje, da je njihov pogled usmerjen tudi globlje, v samo bistvo naših družbenih odnosov in da zahtevajo odstrani-

tev vsega preživetega, starega, kar ne sodi več v hitri tek razvoja socialistične družbe. Ne gre zgolj za stvari, ki zadevajo le mlado inteligenco. Gre za načela in dejstva, ki tvorijo osnovo socialistične družbe. Del te družbe so tudi študenti. Njihove misli razume in

sprejema vsak pametno misleč občan, ki želi družbi napredka in blagostanja.

Študentje so opozorili, da so tudi oni pomemben člen naše družbe, da je izobraževanje družbeno gospodarska investicija.

Reformne zahteve študentov so različne. Zanje je nevzdržen položaj, ki kaže na vračanje v razredni značaj šolstva, ko kriterij selekcije ni znanje, temveč vse bolj socialni položaj.

Družbeno-reakcionarna so gledanja, ki ne upoštevajo izobraževanja kot bistvenega dejavnika razširjene reprodukcije.

Študentje hočejo svoje znanje uporabiti doma. Priprani so, da je v družbi dovolj možnosti za

njihovo zaposlitev, vendar jim to preprečujejo ljudje, ki zasedajo delovna mesta, za katera niso usposobljeni. Od sprememb v kadrovski strukturi je odvisen uspeh gospodarske in družbene reforme.

Izzivajoče je dejstvo, da lahko univerzitetno diplomo postopoma

doseže vsakdo, ki ima dovolj denarja in potrpljenja — če ne šestih, pa v desetih letih. Takšna diploma je malo vredna, če ni verzi in njenim učiteljem malo v čast. Neštete reforme študija na naši univerzi so vedno potekale ob enih in istih nosilcih. Študentje zahtevajo tudi zakonsko odpravo tako imenovane »priznane izobrazbe«.

Študentje trdijo, da je dosledna odgovornost na vseh nivojih eden od osnovnih pogojev uresničevanja samoupravnih odnosov.

Študentje se ne strinjajo z raznimi vrstami neupravičenega bogatenja posameznikov. Oblika diferenciacije družbe, ki temelji na nepoštenem bogatjenju posamezni-

kov, je proti vsem načelom socialistične družbe. Menijo, da je vsak dohodek nad 400 dsoč starih dinarjev mesečno družbeno neutemeljen, socialno škodljiv in ga je treba davčno omejiti.

Mnogi, ki jim današnja družbeno ureditev ne diši, so si ob iz-

bruih študentskih nemirov pomeli roke, misleč na politični kapital, ki si ga lahko izkajajo iz teh dogodkov. Toda ušli so se. Študentje so sami obračunali z njimi.

Slovenski izvršni svet se je takoj lotil urejanja ekonomskih problemov študentov. Nekaj ukrepov je sprejel takoj, druga vprašanja študentskega standarda pa bo reševal sistematično s sodelovanjem študentskih predstavnikov.

Vrenje v študentskih vrstah nikakor ni izraz krize v demokratičnih in samoupravnih odnosih. Gre le za krizo vsega, kar ni v skladu s socialističnimi načeli. Študentje zahtevajo družbeni napredek, hitrejši in boljši kot doslej.

— Žč —

vprašanj, ki so v središču pozornosti in akcije Zveze komunistov. Politika, 12. junija 1968

Premalo političnega posluha

V nekaterih prekinljivih delih je prišla do izraza mezdna, protisamoupravljalška miselnost, po kateri naj bi poiskali rešitve mimo reforme ali proti njej. Toda tudi takšna miselnost je najpogostejše posledica premalo razvitega, preveč formalnega samoupravljanja, ki poglablja pri delavcih občutek, da ne morejo vplivati in spreminjati nezadovoljivega stanja, češ da njihovih opozoril in zahtev tako in tako nihče ne upošteva. Vodstva nekaterih delovnih organizacij kažejo premalo političnega posluha za razpoloženje ljudi, ko pa v kolektivu prekipi, zelo hitro reagirajo na dogodke in takoj najdejo rešitve. Takrat se pokáže, da niso bile vzrok samo objektivne težave...

Stane Kavčič na 11. seji CK ZKS

Relativnost poprečja

Lanski poprečni osebni dohodek v Jugoslaviji je znašal 73.300 S-din, dosegel ga je pa le 11,9 % zaposlenih, 23,1 odst delavcev je zaslužilo več, 56 % pa precej manj. Več kot roč milijona industrijskih proizvajalcev nima niti 60.000 S-din na mesec.

Delavska enotnost — 1. VI. 1968

Dr. Husein v SFRJ. — Indijski predsednik dr. Zakir Husein se je mudil na petdnevem uradnem in prijateljskem obisku v SFRJ. Na Brionih se je pogovarjal s predsednikom republike Titom. »Izmenjali smo mnenja o mednarodnih problemih in sedanem položaju na svetu ter seznanili drug drugega z notranjim razvojem in gibanji v naših dveh državah,« je med drugim dejal po razgovorih predsednik Tito.

Razgovori Brandt-Nikezić. — V Beogradu sta podpredsednik vlade in zunanji minister ZR Nemčije Willy Brandt in državni sekretar za zunanje zadeve Marko Nikezić razpravljala tudi o bilateralnih vprašanjih. Brandt je izjavil, da je ZR Nemčija pripravljena povečati nekatere blagovne kontingente iz Jugoslavije in dejal, da bi bilo koristno nadaljevati pogajanja o konvenciji o socialnem zavarovanju.

27. april — slovenski državni praznik? — Predsedstvo Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije je sklenilo predlagati skupščini SR Slovenije, naj ob praznovanju 25. obletnice zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju uzakoni 27. april, dan ustanovitve OF slovenskega naroda kot slovenski državni praznik. Slovenski komunisti so namreč tega dne leta 1941 uresničili združitev vseh demokratičnih sil slovenskega ljudstva v OF.

Nov sporazum CSSR-Madžarska. — V Budimpešti so podpisali nov sporazum o prijateljstvu in medsebojni pomoči med CSSR in Madžarsko. Janos Kadar in Aleksander Dubček sta po podpisu nove pogodbe govorila pred nekaj tisoč budimpeštanskimi meščani. Dubček je poudaril pomen sodelovanja s SZ in opozoril, da je treba normalizirati odnose z Zahodno Nemčijo, hkrati pa na nevarnost neonazizma.

Omejitve v prometu med ZRN in NDR. — Odslej naprej lahko državljani ZR Nemčije potujejo po cesti, železnici in vodnih poteh v smeri zahodnega Berlina in obratno samo z zahod-

DOGODKI TEDNA

nonemškimi potnim listom in vizumom, ki ga izdaja NDR. Razlog s strani NDR: zaščita pred revanšističnimi cilji bonške vlade. Zahodnoberlinski potrošniki bodo morali za tranzit preko NDR plačevati posebne takse.

Francija: Salan izpuščen. — Predsednik de Gaulle je pomilostil nekdanjega voditelja oasovske zarote iz leta 1962, bivšega generala Salana. Hkrati s Salanom je de Gaulle pomilostil še 11 drugih zarotnikov. Delavci francoske avtomobilske industrije še vedno stavkajo. Te dni se je v Parizu položaj zapletel predvsem okrog Sorbone. S policijo se spopada nekaj tisoč študentov in meščanov.

Poročilo o generalu Sejnu. — Češkoslovaška vlada je objavila končno poročilo o primeru nekdanjega generala Jana Sejne in o njegovem begu v ZDA. Pravi, da je pobegnil zato, da bi se izognil kazenskemu pregonu, ki mu je grozil zaradi tatvine več kot pol milijona kron ljudskega premoženja. Poročilo pravi, da niso odkrili dokazov, da bi bil Sejn agent kakke tuje službe.

Sovjetski plin in železo za CSSR. — Češkoslovaška in sovjetska vlada sta se sporazumeli o povečanju dobav sovjetskega zemeljskega plina za CSSR in o boljši preskrbi češkoslovaške metalurgije s sovjetsko železovo rudo. Pogajali so se tudi o posojilu pol milijarde zlatih rubljev za rekonstrukcijo češkoslovaške industrije. Kmalu bodo pričeli razpravljati o usklajevanju gospodarskih načrtov.

Predlog sporazuma o neširjenju sprejet. — Glavni politični odbor generalne skupščine OZN je z veliko večino sprejel sovjetsko-ameriški predlog za mednarodni sporazum o preprečitvi širjenja jedrskega orožja. Jedrske sile se s to pogodbo obvezujejo, da jedrskega orožja ne bodo dajale tistim deželah, ki ga zdaj nimajo, ne jedrske države pa soglašajo, da tega orožja ne bodo sprejemale ali izdelovale.

Ray osumljen uboja dr. Kinga. — V Londonu so zaprl Jamesa Earla Raya, ki je osumljen, da je umoril Martina Luthra Kinga. Ray je imel v trenutku aretacije pri sebi orožje in ponarejen potni list. Menijo, da se je tri tedne pred aretacijo mudil v Londonu. Britanski notranji minister je podpisal ukaz, s katerim pooblašča sodišče, da izroči osumljenca ZDA.

Hud napad na Saigon. — Osvobodilne sile so izvedle doslej najhujši raketen napad na središče Saigona, kamor je padlo 19 raket. Poškodovale so mestno hišo, poslopje PTT in druge pomembne objekte. Ubitih je bilo okrog 130 ljudi. Poveljnik ameriških vojaških sil v Južnem Vietnamu general Westmoreland je odpočeval v Washington, kjer bo prevzel novo dolžnost načelnika generalnega štaba kopenskih sil.

Nov spopad ob Sueškem prekopu. — Na Sueškem prekopu je znova izbruhnil spopad med izraelskimi in egiptovskimi enotami. Izraelski predstavnik trdi, da so Egipčani prvi streljali z lahkim orožjem, potem pa s topništvom obstreljevali izraelske položaje v Port Tevliku. »Al Ahram« piše, da v sedanjem trenutku spopad med Izraelom in arabskimi državami praktično ni mogoč.

Grožnja McCarthyju. — Policija iz Albuquerqueja v ameriški državi New Mexico je sporočila, da so predsedniškemu kandidatu, senatorju Eugenu McCarthyju zagrozili s smrtjo. Na dopisnici, ki je bila oddana v nabiralnik pokrajinskega štaba za propagando za McCarthyja, je pisalo: »McCarthy je naslednji.« Združenje »Američanov za demokratično akcijo« je že tretjič podprlo McCarthyja.

Nemiri v Latinski Ameriki. — V več latinsko-ameriških državah se nadaljujejo neredi in študentske demonstracije. Študentje v Urugvaju protestirajo že 14 dni in zahtevajo večja sredstva za univerzo. V Argentini študentje ostro nastopajo proti Onganiovu vladi. Tudi v Kolumbiji so bili hudi spopadi med študenti in policijo. V Bogoti je bilo ranjenih 30 ljudi.

Interesente za izlet »kranjskih Janezov« v Judenburg opozarjamo, da poteče rok za prijave 20. tega meseca. Vsa pojasnila pri

GENERALTURISTU,
Ljubljana, Gosposvetska 7

OGLEDALO NAŠEGA ŽIVLJENJA IN DELA

Partizanski tabor na Opčinah



Tudi letos so openski partizani sklenili prirediti partizanski tabor na Opčinah, ki bo 7. julija in ki bo že tretji po vrsti. Za to kulturno in družabno prireditev so se odločili na raznih sestankih, na katerih so se tudi dogovorili, da mora biti letošnji tabor še bolj veličasten kot druga leta, saj prav letos praznujemo 25-letnico splošne vstaje primorskega ljudstva.

Dela za ureditev prostorov na dvorišču Prosvetnega doma se pospešeno nadaljujejo. Na dvorišče so navozili na desetine in desetine kubičnih metrov materiala za izravnavanje terena.

Kulturni program bo obširen in tudi privlačen. Prireditelji so namreč poleg godbe na pihala povabili letos znano folklorno skupino iz Slovenije, poskrbeli pa so tudi za ljubitelje petja in povabili več znanih pevskega zborov.

Letošnji tabor bo potekal tudi v znamenju dokončne ureditve partizanskega spomenika na Opčinah, saj bo šel čisti dobriček tega dne za postavitev spomenika.

Zato priporočamo prav vsem, ne samo Opencem, temveč vsem zamejskim Slovincem, da se te-

ga tabora množično udeležijo, da s tem podprejo akcijo openskih partizanov za postavitev spomenika in ob letošnji pomembni obletnici izpričajo še enkrat zvestobo idealom našega narodnoosvobodilnega boja.

Spomnimo se Brkinov!

Letos bo primorsko ljudstvo praznovalo vrsto obletnic dogodkov, ki so krojili usodo dolgo zatiranega dela naše domovine. Med kraje, ki so prvi zanetili iskro upora in nudili pomoč pionirjem vstaje na Primorskem, sidiijo tudi Brkini. Tod so se večkrat zadrževali najvišji oblastni forumi za Primorsko. Tudi partizanska bolnišnica je bila na tem območju. Brkini so bili križišče poti na Dolenjsko, Vipavsko, Pivško, Istro in drugam.

Predlagam, naj bi združenje borcev izkoristilo 25. obletnico splošne ljudske vstaje na Primorskem in priredilo snidenje nekdanjih partizanov in aktivistov z brkinskim ljudstvom. Na ta način bi se nekdanji borci oddolžili domačinom za veliko pomoč v najtežjih dneh NOB.

Mirko Slivar

PRIPRAVE ZA PROSLAVO DNEVA BORCA

Na nedavnem sestanku predsednikov in tajnikov združenj borcev jeseniške občine so razpravljali o pripravah za letošnja praznovanja. Na sestanku so prisotne seznanili s pripravami, da bi Gorenjci dan borca praznovali na Mežakliji. Celotno organizacijo naj bi prevzela turistična agencija Alpe-Adria, ki se poklicno ukvarja s tovrstno dejavnostjo, sodelovali pa naj bi tudi občinski odbori ZZZ NOV in občinski sindikati svetov vseh gorenjskih občin. Jeseničani se s predlogom omenjene turistične agencije strinjajo. V programu na Mežakliji bodo sodelovali godba na pihala, folklorna skupina, pevski zbori, poleg govora in položitve

vencev na spominska obeležja iz NOV.

Občinski odbor ZZZ NOV Jesenice je predlagal združenju borcev Kranjska gora, naj v sodelovanju s krajevno skupnostjo in socialistično zvezo organizira 4. julija srečanje borcev Zgornjesavske doline na Srednjem vrhu nad Martuljkom.

Na sestanku so se načelno domenili, da bodo skupno z občinskim odborom ZZZ NOV Radovljica 22. julija, za dan vstaje slovenskega naroda, organizirali večjo proslavo na Gorenjku na Pokljuki. Proslava bi bila na kraju, kjer je med vojno padla večina borcev tretjega bataljona Prekmurske brigade.

J. V.

Podelitev domicila Jeseniško-bohinjskemu odredu

Skupščina občine Radovljica in Jesenice bosta septembra podelili domicil JBO. Odbor borcev odreda, ki deluje pri občinskem odboru ZZZ NOV Jesenice, je zbral že precej gradiva. Ceprav so prvotno nameravali letos izdati jubilejno brošuro s kratkim opisom zgodovine odreda in opisom njegovega bojevanja, bo to zaradi počasnega zbiranja gradiva mogoče natisniti šele drugo leto. Letos bodo izdali jubilejni bilten in ga podelili borcem.

Odbor ponovno prosi borce JBO, da pošljejo svoje spomine in imena borcev, ki so bili v sestavi odreda. Do sedaj je znano okrog 600 imen borcev, ki so bili krajši ali daljši čas v odredu.

J. V.

Proslava bitke v Jelenovem žlebu

Nedavno smo poročali, da se v Ribnici pripravljajo na proslavo obletnice velike partizanske zmage v Jelenovem žlebu. Pred kratkim pa so se sestali predstavniki vseh partizanskih enot, ki so sodelovale v boju v Jelenovem žlebu ter drugi organizatorji proslave, in se podrobneje dogovorili o prireditvi.

Proslava v Jelenovem žlebu, za katero pravijo, da bo obenem tudi proslava dogodkov, ki jih praznujemo v letošnjem letu velikih obletnic, bo 21. julija pri spomeniku. Računajo, da bo prišlo preko tisoč pripad-

nikov nekdanjih brigad Ivana Cankarja, Matije Gubca, Ljuba Šercerja, Toneta Tomšiča, ki so se udeležile boja v Jelenovem žlebu, ter pripadniki brigade Frana Levstika, ki je 10. septembra lani dobila v Ribnici domicil. Priprave na proslavo vodi stalni odbor pri občinski konferenci SZDL v Ribnici v sodelovanju z odbori brigad. Poleg kulturnega programa bodo pripravili partizanski golaž, ki obvezno sodi k tovrstnim prireditvam.

O ostalih podrobnostih proslave vas bomo sproti obveščali.

-žc-

BORCI PREKMURSKE ČETE IN BRIGADE!

Skupščina občine Lendava vabi vse bivše borke in borce Prekmurske čete in I. prekmurske brigade NOV in POS na podelitev domicila, ki bo v nedeljo, 23. junija 1968. Ker še ne razpolagamo z vsemi točnimi naslovi bork in borcev, udeležba pa je zaželena v čim večjem številu, obveščamo:

Odhod z rednimi avtobusi bo v soboto, 22. junija ob 14.15, v nedeljo, 23. junija pa ob 5.30 izpred železniške postaje Ljubljana, Celjani vstopajo v avtobus pred restavracijo »OJSTRICA«, Mariborčani pa pred železniško postajo Maribor.

Vsi udeleženci naj se zaradi povrnitve prevoznih stroškov javijo v informativni pisarni ob prihodu v Lendavo. Povratek iz Lendave v Ljubljano bo ob 16.42. Po možnosti naj bo odziv v partizanskih uniformah z odlikovanji.

Prosimo, da prijave dostavite na odbor borcev Prekmurske čete — Prekmurske brigade NOV in POS Ljubljana, Beethovnova 10 ali po telefonu 23-564.

»Kaj veš, kaj znaš« v Piranu

Komisija za razvijanje tradicij NOB pri ZZZ NOV Piran je med drugim pripravila program »Kaj veš, kaj znaš« v štirih ciklih: NOB na Primorskem, Turizem in gostinstvo, Razvoj pomorstva ter Telesna vzgoja in šport. Prvi cikel »NOB na Primorskem« je že končan. Sodelovali so dijaki vseh srednjih šol. V vsakem delu tekmovanja so vsi tekmovalci, ki se niso plasirali v višjo stopnjo tekmovanja, prejeli tolažilne nagrade, zmagovalci v finalu pa so prejeli bogata praktična darila.

V okviru tekmovanja je bilo tudi tekmovanje za najboljšo delo lastne literarne stvaritve, v finalu pa izbor najboljših pesmi-popevke. Finalni del tekmovanja so izpolnili balet MGP ter dijaki Italijanske šole Piran.

Poizvedujemo

ZB Sempeter pri Novi Gorici prosi za podatke o Marjani Rijavcu in Viktorju Tražniku, ki sta med vojno delala na karavli P-14 v okolici Renč. Ujeli so ju četniki. Po zverinskem mučenju sta bila 11. aprila 1945 ustreljena. Eden od njih je pokopan na šempetškem pokopališču na desni strani groba Stanka Skupka.

Stefan Oblak

Praznik v Ivančni gorici

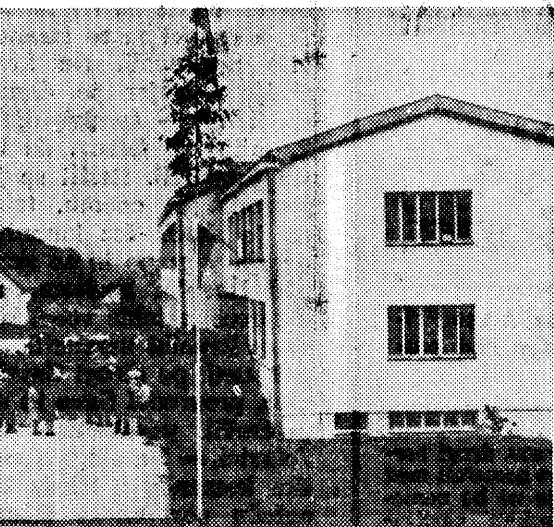
Dne 9. junija, v nedeljo, je bila v Ivančni gorici v okviru praznovanja krajevnega praznika Ivančne gorice, Sentvida pri Stični, Stične, Muljave in okoliskih vasi lepa proslava.

Najprej je bila povorka od livarne IMP v Ivančni gorici skozi vso vas. V njej so sodelovali konjeniki s praporom, prapori družbenih organizacij,

godba na pihala iz Polja pri Ljubljani, gasilci, šolarji iz Stične in mnogi občani. Povorka je zavila k spomeniku padlim borcem, zdravstvenemu domu v Ivančni gorici. Ta je največji spomenik v bližnji in daljni okolici, imenuje pa se po padlem narodnem heroju Jožetu Kovačiču. Pred domom so imeli pozdravne govore predstavniki oblasti in organizacij. Zatem je pripovedoval nekdanji načelnik glavnega štaba NOV in PO Slovenije Lado Ambrožič-Novljan o bojih na tem območju.

Pri proslavi, ki je sledila, so sodelovali gasilski moški pevski zbor iz Stične pod vodstvom prof. Pavleta Zagarja, mladinski pevski zbor gimnazije v Stični pod vodstvom Cilke Zagar, z zborovskimi recitacijami so nastopili gimnazijci in šolarji osemletke. Kljub dežju se je proslave udeležilo nad tisoč ljudi. Stare mamice so k spomeniku polagale šopke cvetja.

ZDRAVSTVENI
DOM
»JOZE
KOVAČIČ« V
IVANČNI
GORICI, KI SO
GA ZGRADILI
PRETEŽNO
S PROSTVOLJ-
NIM DELOM



»Ne smete pisati...«

V naših časnikih je bila pred kratkim objavljena novica, da so v bližini Dravlj pri kopanju jarkov za kanalizacijo in plinsko napeljavo izkopali okostje 12 ljudi, ki so bili najbrž aktivisti OF in so jih pobili belogardisti. O tem je poročal tudi naš list v 23. številki na 3. strani pod naslovom: »Kdo so ubiti aktivisti?«

Marsikateri izmed naših bralcev se je vprašal, zakaj nismo o tem poročali kaj več, kot npr. Ljubljanski dnevnik, ki je po odkritju okostij objavil več člankov zapored. Taka odkritja prav gotovo zanimajo vse naše bralce, zlasti pa tiste, katerih sorodniki so med vojno izginili neznano kje.

Reporter, ki smo ga bili poslali na ustrezno mesto oziroma k ustreznim organom, da bi o tem pisal, se je vrnil razočaran. »Ne smem pisati,« je dejal.

»Zakaj ne?«

»Rekli so, da bi s pisanjem o žrtvah in njihovi smrti lahko zbudili sovraštvo med sorodniki žrtev.«

»In zakaj lahko piše Ljubljanski dnevnik?«

»Zato ker je njegov reporter komisijo okrog prinesel.«

Malce čudno utemeljevanje možnosti in nemožnosti poročanja o nekem odkritju, za katero se zanima veliko ljudi, kajne?

Po tej logiki ne bi smeli izdati nobene knjige in objaviti nobenega članka, ki govori o žrtvah belogardistov in črnorok-

cev. Po tej logiki bi morala npr. priti knjiga Štefanije Podbevške »Sveti Urh« na »indeks« (in marsikdo si nemara želi, da bi res prišla).

O teh rečeh ne pišemo zato, da bi kogarkoli hujskali k osebnemu obračunavanju — sicer pa so naši ljudje dovolj zreli, da jim kaj takega ne pride na misel — temveč zato, da pomagamo pri odkrivanju zgodovinskih dejstev. In zato, ker bi radi prikazali mladi generaciji, česa je zmogel fašizem (konkretno klerofašizem), da ne bi nikoli dopustila, da bi se še kdaj ponovilo kaj takega!

Uredništvo

Pobiti katoličani

V verskem listu Družini št. 12 (16. junija t. l.), v stolpcu rubrike »Od tu in tam...«, beremo:

»HUE — V času februarske ofenzive v Vietnamu je izgubilo življenj 227 katoličanov, 204 so bili ranjeni in okoli 400 je bilo ujetih, a so jih našli pobite in zakopane v skupne grobove. Tri cerkve so razrušene.«

Ta vest mi je zbudila pozornost zato, ker je splošno znano, da je februarja t. l. v Južnem Vietnamu izvedla ofenzivo vojska Fronte narodne osvoboditve. Poročila o junaškem odporu borcev te vojske v zavzetem mestu Hué so nam še vedno

OB TABORNEM OGNJU



v spominu. Drobnó, na videz nedolžno poročilo v Družini pa zveni tako, ko da so borci FNO izvedli ofenzivo na katoličane, ne pa na enote ameriških intervencionistov in vietnamske marionetne vlade. Okrog 400 katoličanov, pravi poročilo, je bilo ujetih, naši so jih pobite in zakopane v skupne grobove. Torej so jih ujeli in pobili partizani, borci FNO, kdo pa drug!

Ker poznam cilje južnovietnamske FNO in politično širino te organizacije, v katere vodstvu so tudi katoličani, se mi zdi omenjeno poročilo zelo domoljivo, če ne celo tendenciozno. Prepričan sem, da borci FNO ne ubijajo nikogar zato, ker je katoličan. Prav tako vem, da pravi ubijalci skušajo večkrat zvrniti krivdo za uboje na »vietkongovce«, komuniste.

Zakaj pa v Družini ne beremo, koliko katoličanov so doslej pobile bombe iz ameriških letal v Severnem Vietnamu? Bralce, ki so proti vsakršnemu nasilju, bi sicer bolj zanimalo, koliko je bilo pobitih LJUDI, ne glede na to, katere vere so bili!

E. C.

IMELI SMO LJUDI ...

Ivan Vardjan



V Adlešičih je v 58. letu starosti umrl Ivan Vardjan, eden od preživelih borcev XV. SNOUB. Pobralla ga je zahrbtna bolezen. Njegova življenjska pot je bila podobna življenjski poti mnogih Belokranjcev. Rojen je bil v kmečki družini v vasi Dolenjci pri

Adlešičih. Kmalu je začel iskati zaposlitev. Gradil je železniško progo Crnomelj—Vrbovsko. Ob začetku okupacije je delal opeko v vasi Pričinci in bil kmalu v stikih s tistimi, ki so prvi prišli za orožje. Potem je postal njihov zvesti sodelavec, čeprav je moral večkrat na zasilništvo k fašistom in enkrat tudi v zapor. Ob italijanski kapitulaciji se je pridružil tistim, s katerimi je prejel sodeloval. Postal je borec XV. brigade in bil odlikovan z medaljo za hrabrost. Potem je 12 let raznašal pisma kot pismonoša adlešičke pošte, štiri leta pred invalidsko upokojitvijo pa je bil zaposlen pri Cestnem podjetju. Ves svoj prosti čas je posvetil delu v organizacijah, zlasti v gasilnem društvu, katerega član je bil 30 let. Velika udeležba na njegovi zadnji poti na domače pokopališče je potrdila, kako je bil spoštovan daleč naokoli.

Angela Bračika

Po krajši in hudi bolezni je v Metliki umrla v 81. letu starosti Angela Bračika. Bila je dobra in plemenita žena; pomagala je vsakemu, ki je bil potreben pomoči. Med vojno je vsa družina sodelovala z NOB. V brigadah so se borili trije sinovi: Janko, Milan in Zvonko. Slednji je aktivni polkovnik JLA. Bračikovi so si z marljivim delom pridobili v Metliki velik ugled. Sedanji gospodar Janko Bračika sodeluje v javnem življenju mesta, v vodstvih družbeno-političnih organizacij, posebno pri gasilcih. Žal je družina revolucionarnih Bračikov izgubila svojo Angelo, katere se bodo spominjali vsi, ki jim je kdajkoli pomagala.

Aleksander Šaurin



Člani združenja VVI »Darko Marušić« in združenje borcev NOV »Sergerjevo« v Šiški v Ljubljani so iz svojih vrst izgubili poštenega sodelavca in tovariša Aleksandra Šaurina. Pokojni se je rodil na Primorskem, kjer je živel do leta 1940. Kot vsi zavodni Primorci je tudi on stopil v NOV. Udeležil se je borbe na Sremski fronti kot borec 423. letalskega polka.

Kljub hudi bolezni in invalidnosti je vsa povojna leta delal v družbeno-političnih organizacijah. Živel je skromno in skrbel za številno družino. Zahrbtna bolezen ga je kljub močni volji premagala. Vsi njegovi nekdanji soborci in drugi tovarši ga bomo ohranili v trajnem spominu.

Tone Natek

V Soštanju smo pokopali dobrega tovariša Toneta Natka; na njegovi poslednji poti ga je pospremlilo mnogo Soštanjčanov in okoličanov. Tovariš Natek se je že kot mlad trgovski pomočnik družil z napredno mladino. Bil je med organizatorji štrajka delavcev v Soštanju leta 1935 ter materialno podpiral socialno ogrožene družine. Med drugim je bil nekaj časa predsednik delavsko-prosvetnega društva »Vzajemnost« in društva »Ran Cankar«.

Pokojni Tone je bil kot staro-jugoslovanski vojak ujet in šele aprila 1942 se je vrnil iz taborišča na Bavarskem. V Cmurku, kamor se je moral odseliti, je bil aktivist, po vrnitvi v Soštanj avgusta 1944 pa se je vključil v IV. operativno cono kot obveščevalec. V času NOB je bila v njegovi trgovini javka.

Po vojni je tovarš Tone delal v raznih gospodarskih organizacijah.

Milanu Česniku v spomin

Na ljubljanskih Žalah je ZB »Milana Česnika« iz Ljubljane v sodelovanju s krajevno organizacijo SZDL in mladinsko organizacijo priredilo svečanost v spomin narodnemu heroju Milanu Česniku. O borbi pokojnega heroja proti fašizmu je ob njegovem grobu govoril predsednik ZB »Milana Česnika« Ljubo Tiplič, krajši kulturni spored pa so pripravili učenci pionirskega odreda »Milana Česnika«.

Milan Česnik se je že kot srednješolec boril proti vladajočemu režimu v vrstah Sokola in v šoli. Ko se je vpisal na univerzo, je bil sprejet v SKOJ in postal član »Slovenskega kluba«. Ko je leta 1941 izbruhnila vojna, je kot član KP na njen poziv vstopil v bivšo jugoslovansko vojsko. Po vrnitvi v Ljubljano je takoj začel organizirati OF in bil član trojke ter član rajonskega komiteja Vič. Kmalu se je moral umakniti v ilegalo. Postal je član rajonskega komiteja v Mostah. Opravljal je nevarno in zelo zaporno delo. Med drugim je pri svoji sestri v Glinški ulici 6 v Ljubljani organiziral bunker,



kjer so se shajali vodilni funkcionarji Boris Kidrič, njegova žena, Jože Rus, Vlado Krivic in drugi. Ko se je s ponarejeno izkaznico hotel preko bloka na Brdu umakniti iz Ljubljane, ga je na poti na kolodvor na Ilirski ulici aretirala neki fašist, ki je imel njegovo sliko. Hotel mu je uteči, pa ga je fašist nevarno ranil. V vojaški bolnici je 16. junija 1942 podlegel ranam.

Letošnje proslave 25. obletnice bitke na Sutjeski, ki bo 3. in 4. julija letos, se bo iz Maribora udeležilo 10 borcev, nekdanjih udeležencev bitk na Sutjeski. Stroške zanje bo kril občinski odbor ZZB NOV Maribor. Razen njih se bodo proslave udeležili tudi taborniki v okviru akcije »VEČNO ŠUMI SUTJESKA«. Med njimi bo tudi 80 tabornikov »MILOŠA ZIDANŠKA«, ki jim je občinski odbor na račun stroškov prispeval 500 novih dinarjev.



Prva seja v Metliki

Na prvi seji po občinski skupščini ZZB v Metliki so izvolili za predsednika Franca Jakljeviča, za podpredsednika Darka Damjanoviča, člane sekretariata in komisij.

Komisija za vojne ujetnike in internirance bo priredila izlete v Mauthausen, Gonars in ponovno na Rab. Dne 26. junija

bodo tako kot vsako leto praznovali v Gradcu krajevni praznik. Pri tem jih bo izdatno podprl tudi občinski odbor ZZB.

Razpravljali so tudi o ureditvi grobišča narodnih herojev ter o postavitvi spomenika, niso se pa zedinili, kje naj bi stal.

Regina Fir



Primorska se že pripravlja na veličastno proslavo

(Nadaljevanje s 1. strani)

odnosov med Italijo in Jugoslavijo ter tudi spodbuda za poglobljanje teh odnosov. Kot že omenjeno, so na proslavo vabljeni vsi borci italijanske narodnosti, ki so sodelovali v enotah IX. korpusa, in borci partizanskih enot italijanskega odporiškega gibanja. Vabljeni pa so tudi predstavniki družbenega in javnega življenja obmejnih italijanskih in avstrijskih pokrajin in prebivalstvo teh območij.

Po slavnostnem delu bodo občine, ki so prevzele domicile za posamezne enote, priredile za svoje »varovance« kulturne programe. Mnogi pa bodo odšli do bližnjih turističnih točk. Tudi za ples bo dobro poskrbljeno v več hotelih in gostiščih že na predvečer slavlja. Seveda bodo igrali tudi na ploščadi pred občino — po zborovanju.

Osrednjo prireditev v Novi Gorici bo spremljala vrsta prireditev, kulturnih in športnih. Športne prireditve — na slavnostni dan jih ne bo — se bodo pričele že 25. avgusta z mednarodnimi moto dirkami v Novi

Gorici. Dne 30. avgusta bodo na raznih športnih igriščih v Novi Gorici športne igre gradbincev Slovenije; nastopilo bo 1400 tekmovalcev; 8. septembra bodo priredili tekmovanje strelskih ekip slovenskih mest B kategorije; tekmovalo bo deset ekip; 7. in 8. septembra bo nogometni turnir. Prav tako pestre in bogate bodo tudi kulturne prireditve. Dne 14. septembra bo v Desklah gostovalo tržaško (ali ljubljansko) gledališče. Naslednji dan bo Goriško gledališče uprizorilo Kreftove Celjske grofe z gostom Maksom Furijanom v glavni vlogi. Na večer pred praznikom bo povorka z baklami v spremstvu mestne godbe odšla po novogoriških ulicah do ploščadi pred občino, kjer bo združena godba na pihala Nova Gorica in Anhovo priredila samostojen koncert. Godba na pihala bo zaigrala tudi v zgodnjih jutranjih urah. Z budnico bo obšla več glavnih mestnih ulic.

Tudi zgodovinarji bodo proslavljanju prispevali svoj delež. Dne 14. septembra bodo odprli razstavo »Primorska v vseljud-

ski vstaji«, ki bo prikazala borbo delavskega razreda za priključitev k Jugoslaviji in borbo proti okupatorju. Posegla bo v čas po prvi svetovni vojni do dokončne osvoboditve Slovenskega Primorja. Razstava bo obiskala vse primorske občine. Od 9. do 12. septembra pa je bodo mnogi slovenski zgodovinarji zbrali na simpoziju in obravnavali borbo primorskega ljudstva.

Avstrijski borci so prišli k nam

Včeraj je prišla prek Gradca v Maribor in dalje v Velenje skupina 46 pripadnikov avstrijske zveze borcev odpora in žrtev fašizma. Obiskali bodo tudi Ljubljano, Postojno, Pulo, Počreč, Portorož, Piran, Koper, Bovec in Kranjsko goro, od koder se bodo vrnili domov. Med potjo si bodo gostje ogledali nekatere spomenike iz NOB, poznane zgodovinske kraje in naravne znamenitosti.

V Ljubljani jih bodo sprejeli na republiškem odboru ZZB.

O obisku bomo še poročali.



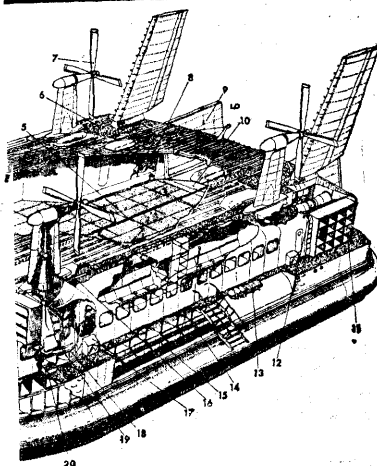
Ljubljana, Celje, Maribor, Beograd, Novi Sad, Skopje, Zadar, Osijek

AVTOELEKTRO TOLMIN

nagraduje kupce svojih vžigalnih svečk. Informacije dobite v vseh prodajalnah avtomateriala

AŠČITA

LAZINI«



Britanski aerogliser SR.N.4:
1 — kabina za krmarja; 2 — stopnice do krmarjeve kabine; 3 — odprtine za zrak; 4 — ventilator za potniške kabine; 5 — cevi za toplotne kabele; 6 — loputnica turbinskega oddelka; 7 — vijaki; 8 — pomožni motorji za električno energijo; 9 — zadnja vrata; 10 — prostor za tovor; 11 — odprtine za dovod zraka k turbini; 12 — turbine; 13 — rešilni čoln; 14 — gonilna os; 15 — rezervoarja; 16 — stopnišče za posadko; 17 — ventilatorji za potniške kabine; 18 — dva metra debela zunanja stena; 19 — rampa za iztovarjanje.

pitve, ugotavljati razporeditev sovražnika in razminirati minsko polja. Pri obrambi pa je z njimi mogoče mnogo lažje postavljati minsko polja kot pa s helikopterji.

Pomembna naloga aerogliserjev v boju bo tudi oskrbovanje enot. Čim večje je vozilo, toliko bolj ekonomično je oskrbovanje. Zato v te namene predvidevajo aerogliserje, na katere bi lahko naložili do 30 ton tovora.

V jedrski vojni, ko je treba enote hitro zbirati in razprševati, so aerogliserji mnogo boljše kot klasična motorna vozila. To pa zato, ker niso odvisni od cest in ker je mogoče z njimi hitro prevažati enote iz območja, ki je ogroženo ali napadeno z jedrskimi sredstvi. Na jedrske udarce so aerogliserji prav tako občutljivi kot vsa druga motorna vozila, vendar manj kot helikopterji, ne glede na to, če so v zraku ali na tleh.

V boju lahko uporabljajo aerogliserje tudi kot platformo za razno orožje. Nanje lahko naložijo protitankovske, protiletalske in druge topove ter jih tako hitro prestavijo tja, kamor je potrebno. Ko opravijo svojo nalogo, jih spet lahko prepeljejo kam drugam.

Aerogliserje pa lahko uporabljajo tudi za poveljniška vozila. V tem primeru se poveljniki lahko hitro prepeljejo k svojim enotam, na sestanke v višjih stadih ali na ogledovanje zemljišča.

Čeprav so vozila na »zračno blazino« šele v začetnem obdobju razvoja, vendar so strokovnjaki, ki jih izpopolnjujejo, prepričani, da bo kmalu prišlo do prelomnice tudi pri tej vrsti vojaškega prometa.

Quebec ima sedem takih letal. Za hidroavione so se odločili zato, ker imajo tam ogromno jezer, rek in zalivov. Sodijo, da je ob vsakem gozdnem požaru 90 % verjetnosti, da bodo našli največ enajst kilometrov stran od požara dovolj dolgo vodno površino (približno 2500 metrov) za črpanje vode v letalske rezervoarje.

VOJAŠKA VEDA IN TEHNIKA

»Canso« ima dva taka rezervoarja, v vsakega pa gre po 2200 litrov vode. Kako jih polnijo? Hidroavion se spusti na vodno gladino in po njej vozi s hitrostjo 130 kilometrov na uro. Po kakih petnajstih sekundah so rezervoarji že polni in letalo se spet lahko dvigne v zrak. Med polnjenjem se z vodo meša kemikalija »gelgard«, ki zadržuje gorenje. Kilogram te kemikalije zadostuje za 450 litrov vode.

Ko letalo prileti nad kraj požara, se spusti največ trideset metrov visoko od tal, leti pa s hitrostjo 170 kilometrov na uro. Pilot lahko izprazni rezervoarja hkrati ali pa drugače za drugim. Rezervoarja se izpraznita že po eni sekundi. Olajšano letalo šine kvišku in pilot se tako izogne nevarni bližini ognja in dima. Nato se spet vrne po novo zalogo vode. Če pa se mu dozdeva, da je požar pogašen, bo pristal na jezeru ali reki, počakal pol ure, nato pa se znova dvignil in preveril, če je svojo nalogo res temeljito opravil.

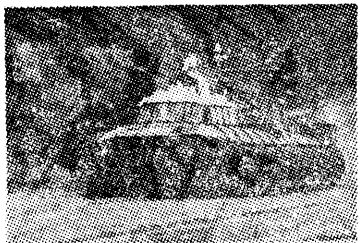
Čeprav hidroavion »canso« ni slab, ima le nekaj resnih pomanjklivosti: letala te vrste niso konstruirana posebej za gašenje požarov, njihovo vzdrževanje je drago, življenjska doba pa precej kratka. Razen tega bi bile oblasti bolj zadovoljne, če bi imele letala z večjimi rezervoarji — na primer taka, ki bi lahko prepeljala vsaj po 4400 litrov vode.

Vseh teh napak pa nima novo letalo CL-215, ki so ga prvič preizkusili lani, in sicer 23. oktobra. To je preprosto letalo, ki ga ni težko napravit niti vzdrževati. Čeprav je dvomotorno, se lahko dviga in pristaja tudi z enim samim motorjem. Kabina je napravljena tako, da ima pilot izvrsten pregled, upravljanje letala pa je tudi do skrajnosti poenostavljeno. Njegova zmogljivost je izredna: brez dodatnega polnjenja bencinskih rezervoarjev bo letalo lahko prepeljalo 186.000 litrov vode. Pri tem upoštevajo povprečno le po deset poletov na uro, čeprav so že poprej z enim izmed hidroavionov tipa »canso« dosegli rekordno število — 23 poletov na uro.

Pokrajinske oblasti v Quebecu so naročile dvajset aparatov CL-215. Pet izmed njih bodo uporabljali za prevoze gasilcev in njihove opreme na kraj požara.

Nenehno pa se izboljšujejo tudi druga protipožarna sredstva. Mednje sodijo zlasti infrardeči detektorji, s katerimi lahko ugotovijo in določijo natančno lego požara tudi ponoči in v megli. Kmalu pa bodo imeli še druge priprave, ki bodo opozarjale na požarna žarišča tudi skozi oblake. Naposled naj omenimo še prizadevanja, da bi razganjali oblake, ki prinašajo točo in nevihte. To je zelo pomembno, kajti 20 % vseh gozdnih požarov povzroča toča.

za vojaška vozila niso najbolj primerni. Napravljeni so predvsem za promet na morju, ne pa na kopnem. Njihovi motorji in vijaki so tako



Britanski aerogliser SR-15, ki so ga na Malaji uspešno uporabljali tudi za vojaške namene, zlasti pa za patroliranje in prevoze.

morejo pa »obvladati« ovire, ki soke en meter ali več. Moto: druge naprave so občutljive z (zaradi morske vode) in pesek voznji čez pušavsko pokrajino), pa je življenjska doba teh vozilcej kratka.

KAKSNE PA SO NJIHOVE DOI STRANI?

Pomanjkljivosti aerogliserjev morejo zasenčiti dobrih strani vozil. Vozila na »zračno blazino« lahko sorazmerno hitro prevažajo velike tovore. Ameriški aerogliser SK-5 ob hitrosti 80 kilometrov na uro lahko prepelje tri tone tovora, če pvozi počasneje in niže, pa štiri tone. Aerogliserji lahko vozijo čemotvirja, mlake in druga zemljišča.

Kako si ameriška vojaška revija »Military Review« zamišlja

MIR IN VOJNA

(Nadaljevanje in konec)

Stalna oporišča na Mesecu

Vrstni red raziskovanja vesolja v naslednjem desetletju je v glavnem že znan. Do leta 2000 bodo imeli na Mesecu že stalna oporišča, medtem ko bodo okrog planeta krožile manjše raziskovalne postaje. Oskrbavale jih bodo vesoljske ladje na svoji poti v oporišča. Orbitalni vesoljski laboratoriji bodo postali vsakdanji pojav, za polete v vesolje pa bodo uporabljali električne motorje z jedrskimi generatorji.

Proti koncu stoletja je pričakovati v zvezi z raziskovanjem vesolja pomembne znanstvene dosežke. Človeški možgani bodo bržkone že lahko pojasnili mnoge teorije, ki se nanašajo na prirodo ter na izvor in velikost sveta.

Medtem ko bo vesolje spodbujalo znanstveno domišljijo, bodo za zadovoljevanje človekovih fizioloških potreb vsestransko izkoriščali oceane. To pa zato, ker so morja skoraj neomejeni in še nedotaknjeni vir hrane. V mnogih krajih oceanskega območja bodo pridobivali tekočo hrano, ki jo sestavljajo milijardi ton planktona in majhnih ribic.

Za prevažanje ljudi bodo uporabljali rakete, za osebni transport pa tudi vozila z navpičnim dvigom.

Sedem milijard ljudi

Demografi OZN trdijo, da bo prebivalstvo, če se bo še nadalje tako hitro razmnoževalo, do konca stoletja naraslo s sedanjih 3300 na približno 7400 milijonov ljudi. Od tega prirastka bo prišlo 85 % na območje velike natalnosti, to je na Azijo, Afriko in Latinsko Ameriko.

Prebivalstvo ZDA se bo s sedanjih 216 dvignilo na 380 milijonov v letu 2000. Pričakovati je nove urbanistične rešitve naselij. Potrebni bodo tudi nove super avto ceste, na katerih bodo vzdrževali promet s pomočjo elektronskih računaljev. Število zaposlenega prebivalstva se bo spričo avtomatizacije močno zmanjšalo, hkrati s tem pa bo treba s posebnimi zakoni tistim, ki bodo zaposleni, omejiti dodatno zaposlitev. Precejšen del nezaposlenih bo v vojski, mnoge pa bodo uvrstili v izvajanje programa za pomoč nerazvitim deželam.

Življenjski stroški se bodo sicer dvignili, hkrati s tem pa bodo narasli tudi plače. Čez 32 let bo povprečna življenjska raven trikrat večja od današnje. Prebivalstvo bo bolj zdravo, kot je sedaj, toda Američani bodo kljub temu manj izdržljivi in sposobni za premagovanje težav.

Še večje razlike med bogatimi in revnimi

Prebivalstvo v Aziji, Afriki in Latinski Ameriki bo tako naraslo, da bodo gospodarske možnosti teh dežel v še večjem zaostanku in ljud-

stvo še bolj siromašno. Po drugi strani pa se bodo dvignili povprečni osebni dohodi v industrijsko razvitih deželah — v Severni Ameriki, Evropi vključno s Sovjetsko zvezo, na Japonskem, v Avstraliji in še nekaterih deželah. Neenakost med »bogatinimi« in »siromašnimi« bo postala vsem znano dejstvo (prek po vsem svetu razpredenega televizijskega omrežja), posledica tega pa bodo hudi nemiri in upori v nerazvitih območjih.

Tudi tod bo prebivalstvo siliло v mesta. Prenaseljenost, nezaposelnost in splošno siromaštvo bodo povzročili nevarno vzdušje. Zato se bodo morale industrijske dežele lotiti skupne akcije z namenom, da preprečijo lakoto ter da z urejenim porastom števila prebivalstva in z vzpostavitvijo močne industrijske baze zboljšajo gospodarske razmere teh dežel.

Do leta 2000 bo porast prebivalstva še omejen, največji problem pa bodo takrat lokalne vojne in upori. Vojne koncepte in doktrine bodo leta 2000 take, da bodo omogočale izvajanje dveh nasprotujočih si nalog. Prva naloga bo vzdrževanje reda (mira) v svetu v obdobjih med manjšimi vojnami in upori, ki bodo značilni za območja v razvoju, preden ta dosežejo minimalno raven gospodarske stabilnosti. Druga naloga pa se nanaša na vzdrževanje vojaške superiornosti med visoko razvitimi deželami. To pa v obdobju naglih znanstvenih in tehnoloških dosežkov, ko bi neprilakovana iznajdba kakega ofenzivnega ali defenzivnega orožja mogla podreti doseženo ravnotežje.

Vojaški štabi bodo odveč

V prizadevanju, da bi zadržali vojaško premoč nad drugimi razvitimi deželami, bodo odločilnega pomena razna nova orožja. Zato bodo izredno pozornost še nadalje posvečali raziskovanjem in razvoju.

Se pred koncem stoletja bo vojaška organizacija utrpela korenite spremembe. To velja zlasti za število poveljstev (štabov). Poveljevanje bo močno olajšano zaradi izpopolnjenega računskega sistema, možnosti za vzdrževanje zveze po vsem svetu in transportnih raket, kar bo čas in razdalje skrajšalo v tolikšni meri, da bo vrsta višjih poveljstev povsem odveč.

Po nekaterih ocenah je mogoče sklepati, da bo leta 2000 vrhovno poveljstvo zaveznških sil za Evropo lahko neposredno vodilo vse NATO divizije. Zato posredna poveljstva, kot so armadna skupina, armada in korpus, ne bodo več potrebna.

Vse kaže, da bo izpopolnjeno transportno letalo C-5 tudi glede prevoznih stroškov uspešno tekmovalo s kopenskimi transportnimi sredstvi. Oskrbovanje bo močno olajšano že s tem, ker bodo uporabljali nove energetske vire. Zato ne bo treba več prevažati tolikšnih ko-

ličin goriva, saj bodo novi materiali mnogo lažji.

Nova transportna sredstva in orožja

Pričakovani razvoj novih vrst materiala in boljši energetski viri napovedujejo temeljite spremembe tudi na vojaškem področju. Kar zadeva vojaški transport, bo prehod kopenske vojske na zračna letala prav tako pomemben, kot je bil nekdaj prehod z vprežnega na motorno vozilo. Z uporabo pogonskih celic (na bazi goriva) se bodo lahko gibali v zraku tudi posamezniki. Lahka pogonska vozila pa se bodo pomikala bržkone na načelu navpičnega pogona ali zračne blazine.

Za prevažanje enot in materiala na večje razdalje bodo uporabljali rakete. Če pa bo treba izvesti to skrivoma, jih bodo prepeljali z velikimi podmorskimi plovnimi objekti na jedrski pogon. Taka plovna sredstva pa bodo uporabljali tudi kot platformo za orožja in kot operativne baze za bojne enote.

Kar zadeva zveze, si človek lahko dobi vsaj približno sliko nadaljnjega razvoja tako, če si zamišlja sedanje

naprave stokrat manjše. Radijski oddajniki za taktične namene ne bodo večji od sladkorne kocke, radijske sprejemnike pa bo mogoče vgraditi v slušalko.

Čeprav ni moč dati zanesljivih napovedi, kakšno bo leta 2000 orožje, vendar lahko trdimo, da bodo to orožja, ki si jih je sedaj še težko predstavljati. Za primer navajamo dejstvo, da človeški možgani detujejo na načelu elektrokemične energije in da prek električnih impulzov usmerjajo gibe raznih delov telesa. Zato bo mogoče povzročati motnje, zmedenost ali popolno omrtvičenost možganov in živčnega sistema, to pa z oddajanjem elektromagnetnih valov.

Drugo tako orožje bi utegnili biti zasnovano na nekaterih znanih lastnostih radarja. Radarski žarki na majhnih razdaljah že sedaj vplivajo na človeka škodljivo. Z usmerjanjem teh valov pa bi jih lahko spreminili v ofenzivno orožje. Enaka zakonitost velja tudi za laserje in zvok.

V vsakem primeru pa lahko pričakujemo, da bodo oborožene sile obeh strani v pričakovanju novih presenečenj zelo previdne.

FOTOGRAFIJA Z VPRAŠAJEM?



Današnja fotografija nedvomno prikazuje eno žalostnih dejanj v zgodovini slovenskega naroda: italijanski vojaki z oficirjem na čelu (na skrajni desni) so aretirali skupino domačinov. Kakšna je bila njihova usoda? So še kdaj videli svoj domači kraj? Tisti, ki bi se morda spomnili dogodka, predvsem hiš v ozadju, naj nam pišejo o vsem, kar bi ugotovili

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

Podelitev odlikovanj v Mariboru

V Mariboru v domu JLA so na predlog združenj in občinske komisije ROP Maribor in z ukazom predsednika republike Jugoslavije Tita podelili odlikovanja 26 oficirjem in podoficirjem, več kot 120 tovarišem pa podelili napredovanja v višji čin.

Tovariši so prejeli odlikovanja in napredovanja v višji čin za vsestransko delo v organizaciji, strokovnem izpopolnjevanju in pri krepitvi obrambne sposobnosti domovine. Svecanosti so se udeležili Alojz Kain, polkovnik in komandant vojne okrožja, Belović, podpolkovnik iz garnizije, Janez Hribar, narodni heroj in predsednik občinskega združenja ZZB NOV občine Maribor, Boris Godina, predsednik komisije za obrambno vzgojo v Mariboru in sekretar občinske konference SZDL Maribor, Vilar Milorad, predsednik občinske komisije za ROP Maribor in drugi.

Z redom za vojne zasluge s srebrnimi meči so bili odlikovani: Lovro Fabjan, Alojz Furlan, Štefan Kek, Franc Kodrin, Stanko Kodrin, Milan Lukanc, Vinko Plevnik, Pavel Radšel, Franc Rožmarin, Janez Starovašnik in Dušan Zatezalo.

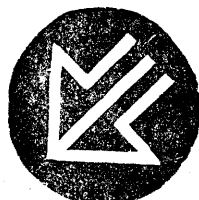
Z medaljo za vojne zasluge pa: Vladimir Furlan, Mijo Galič, Jože Gorjan, Franc Javorin, Rudolf Jeretin, Jože Klep, Jovan Labovič, Miro Leban, Vinko Pešl, Rupert Potisk, Janjo Slavič, Stanko Sac, Vinko Usaj, Anton Vajngerl in Franc Vimer.

D. M.



Ta fotografija ni bila posneta v Hanoiu ali kje drugje v Vietnamu, kjer se ljudstvo brani pred roparskimi napadi ameriškega letalstva. Posneta je bila nedavno — pri nas, v Zagrebu, med vajami enot civilne zaštite.

Da bi prebivalci Zagreba videli, kakšna je »prava vojna« in kako bi se v tem primeru najbolje zavarovali, je bil izvršen »jedrski napad« na mesto. Ljudje so se pravčasno umaknili. Medtem ko se je večina prebivalstva zatekla v skupna zaklonišča, so nekateri izkoristili tudi taka zavetja in si nadeli zaščitne maske. Taka individualna betonska zaklonišča so dobra zaščita pred klasičnim in jedrskim orožjem. Pa tudi draga niso in prav malo prostora zavzemajo. Dovolj je, če najdemo navadno betonsko cev kanalizacije in je zakopljemo v zemljo pred hišo, na cesti ali na vrtu — pa imamo zaklonišče za eno osebo. Ta način zaščite se je doslej odlično izkazal že v Hanoiu in drugih severnovietnamskih mestih, ki so tarča napadov ameriških zračnih piratov.



Dr. Tone Ferenc:

Narodnoosvobodilni boj na Gorenjskem januarja 1942

Prva naloga vseh treh bataljonov oziroma njihovih delov naj bi bilo zavarovanje obiska novega šefa civilne uprave dr. Friedricha Rainerja na Gorenjskem in večja hajka v Besniškem borštu.

Po prvotnem programu, ki ga je 6. decembra izdelalo pokrajinsko propagandno vodstvo NSDAP za Koroško v Celovcu, naj bi dr. Rainer obiskal Gorenjsko od 11. do 13. decembra, tj. še preden bi ga ustoličili za šefa civilne uprave. Med 6. in 9. decembrom so začetek obiska odložili za en dan, po novem programu z dne 9. decembra pa naj bi obiskal Gorenjsko v dneh od 17. do 19. decembra, tj. po umestitvi, ki je bila 16. decembra v Celovcu. Na osnovi dosegljivih virov ni mogoče odgovoriti na vprašanje, zakaj so Rainerjev obisk kar dvakrat odložili. Nov program obiska so že priredili novim razmeram na Gorenjskem: k sprejemu v posameznih krajih namreč niso vabili vsega prebivalstva, kot so to v začetku predvidevali, temveč poleg nemškega okupacijskega aparata le »delegacije lojalnih Slovencev«. Zelo so tudi okrepili zavarovanje: namesto orožnikov in delov enega policijskega bataljona so uporabili orožnike in dele treh policijskih bataljonov in polkovnik Handl je še posebej naročil: »Pri tem se posebej opozarjam, da se je politični položaj v južni Koroški zelo poslabšal in je treba vsak čas pričakovati napade na kolone avtomobilov. Zato je treba v vsakem zavarovalnem predelu imeti pripravljeno rezervno.« Imel je prav: novega šefa civilne uprave je gorenjsko prebivalstvo pričakalo z množično vstajo, barikadami in s strelji.

Tisti del policijskih sil, ki ni sodeloval pri zavarovanju Rainerjevega obiska, so 17. decembra uporabili za hajko v Besniškem borštu. Tudi za to akcijo je polkovnik Handl izdal povelje 16. decembra. Povod zanjo je dala novica, naj bi se v Besniški boršt vrnil Gorenjski bataljon. Dve četi 181. rezervnega policijskega bataljona sta pod poveljstvom kapetana Blanka prodirali iz Seiške doline, in sicer ena iz Bukovice čez Seviže, Knapa in Strmice na severozahod proti Jančnem vrhu (vzhodno od Mohorja), druga pa iz Seic čez Topolje na Kuril vrh, združili sta se pri Potoku v bližini Mohorja. Dve četi 93. rezervnega policijskega bataljona pod poveljstvom majorja Kleina, ki je tudi vodil vso akcijo, sta po prihodu čez Podnart in Spodnjo Besnico zaprli položaje Čepulje—Nemlje. Akcija je seveda udarila v prazno, saj je bil Gorenjski bataljon v hribih južno od Poljanske doline.

Partizanska zmaga v Rovtah je paša odmev tudi v samem Hitlerjevem glavnem stanu. To je povedal dr. Rainer pred »odposlanci lojalnih Gorenjcev« v mestni hiši v Kranju 18. decembra. Tedaj je dejal: »Za v pričetku mojega uradnega poslovanja sem prejel žalostno vest. Dne 1. novembra so razbojniški morilci na najostudnejši način umorili Slovence, ki so bili voljni sodelovati pri obnovi in ki so bili za Führerja... Pri zasledovanju teh tolp so pa dne 12. decembra padli nemški policisti. Napadli so jih in tudi one, ki so bili ranjeni, umorili na najostudnejši in najbolj prostaški način. Danes sem stal na njihovih grobovih, javil sem tudi to morilstvo Führerju in FUHRER MI JE NAROČIL, DA MORAM SKRBETI Z NAJOSTREJŠIMI SREDSTVI ZA TO, DA SE NE PONOVIJO VEČ TAKA GROZOVITA DEJANJA. PRISILJEN SEM Torej STORITI IZREDNO OSTRE UKREPE... POKLICAM SEM SEDAJO OJACENJE V TO DEŽELO. PREBIVALSTVO BO TO V TEM DNEV UGOTOVILO.« (Podčrtal T. P.)

Po vojni je dr. Rainer na zaslišanju v ljubljanskih zapirih povedal »Ze v decembru 1941 sem telefoniral državnemu vodji SS Himmlerju za okrepitev policijskih enot. Zahteval sem take enote, ki bi bile izurjene za bojevanje v gorah. Take enote sem od Himmlerja tudi dobil... Dne 17. decembra sem govoril s polkovnikom Mascusom, ki je bil poveljnik redarstvene policije in s polkovnikom Swiatkom, poveljnikom vojske. Zahteval sem poročilo o položaju. Mascus mi je dejal, da ozemlje ni več v naših rokah in da je zato treba uvesti obsešno stanje. Vsa civilna uprava naj bi odšla in ozemlje naj bi imeli spet pod vojaško upravo. V Kranju so ravno tedaj poslali Dalugevega namestnika generala Schreyerja. Govoril sem tudi z njim.«

Toda ni bil samo dr. Rainer tisti, ki je zahteval pomoč iz rajha. Polkovnik Mascus je po vojni na zaslišanju izjavil: »Po spopadu s partizani dne 12. decembra 1941 sem pri šefu redarstvene policije v Berlinu zahteval, naj bi nekoga posebej zadolžili za nekdanje jugoslovanske predele in so nato najprej poslali v Salzburg generallajtnanta Schreyerja. O zadnji je govoril z mano in z Rüsenerjem, ki je medtem postal višji vodja SS in policije v Salzburgu.«

Večina ukrepov, ki so jih nacisti izdali sredi decembra 1941, je spadala v pristojnost šefa nemške policije Heinricha Malerja. Ta je 12. decembra, verjetno v zvezi s partizansko zmago pri Rovtah, izdal povelje, v katerem pravi: »Nam določena naloga, da zagotovimo varnost, mir in red na območjih, ki so nam zaupana, predvsem za fronto, zahteva od nas, da brezobzirno odstranimo vsako žarišče upora in da sovražnike rajha v najostrejši obliki kaznujemo s smrtno kaznijo.« Tega povelja Himmler namreč ni naslovil samo na svoje zastopnike v zasebnih ruskih pokrajinah, temveč tudi na zastopnika za alpske dežele, ki je to povelje ukazal razmnožiti in je z njim seznanil podrejene ustanove in enote. Dne 17. decembra 1941 pa je Himmler izdal naslednje povelje, ki ga zaradi pomembnosti navajam v celoti:

»Generallajtnantu policije Schreyerju na Bledu. Poverjam vam vodstvo celotne policijsko-vojaške akcije v nemirnih območjih južni Koroški in južni Stajerski. Pri izpolnjevanju svoje posebne naloge ste podrejeni vodji SS in policije, SS-Gruppenführerju Rüsenerju in ga morate čim popolneje obveščati o načrtih in izvajanju vaše posebne vojaške naloge in morate upoštevati njegove želje, če je to službeno mogoče. Obveščanje pristojnih gaulterjev Rainerja in dr. Uiberreitherja se stvar višjega vodje SS in policije. Za vso vojaško akcijo ste mi odgovorni osebno sami. O tem povelju je treba takoj obvestiti višjega vodjo SS in policije. On pa mora obvestiti obo gaulterja. Prejem tega povelja je treba takoj potrditi. Šefu redarstvene policije. Podp. H. Himmler, državni vodja SS in šef nemške policije v notranjem ministrstvu.«

Šef redarstvene policije v Berlinu, general Kurt Daluge, v katerega štabu je bil generallajtnant Schreyer generalni inšpektor zaščitne policije, je poslal Schreyerju na Bled naslednjo brzojavko:

»Generallajtnantu policije Schreyerju na Bledu. Kot dopolnilo brzojavke državnega vodje SS glede vaše naloge v južni Koroški in južni Stajerski odrejam sledeče:

Polkovnika Handl in Nowotny sta vam podrejena s svojima štaboma in z vsemi svojimi silami vred, prav tako doslej v južni Koroški in južni Stajerski angažirani pol. bataljoni in čete. Poleg tega vam bodo podrejeni v akciji in poslani k vam:

325. pol. bataljon (zdaj v Krakovu)

44. rez. pol. bataljon (zdaj v Leipzigu)

in tudi posamezni izurjeni gorski vodniki ter smučarji. Trije od angažiranih bataljonov bodo motorizirani.

40 Program pokrajinskega prop. urada NSDAP za Koroško 6. 12. 1941. Handljev poseben povelji 9. in 12. 1941. NAW. T-175. navitek 10. 41 Handlovo posebno povelje 16. 12. 1941. NAW. T-175. navitek 10. 42 Handlovo akcijsko povelje 16. 12. 1941. NAW. T-175. navitek 10. 43 Karawanken Bote 24. 12. 1941. 44 Zaslišanje dr. Rainerja, arhiv republiškega sekretariata za notranje zadeve SRS (navajam: arhiv RSZ). 45 Zaslišanje polkovnika Mascura v zaveznikiški taborišču. 46 Dnevno povelje št. 5 pol. akc. štaba Jugovzhod 9. 1. 1942. NAW. T-175. navitek 10. 47 Prepis brzojavke s strani inšpektorja redarstvene policije Alpenland v Salzburgu 13. 1. 1942. NAW. T-175. navitek 10.

(NADALJEVANJE)

Narodna obramba — del samoupravljanja

V začetku tega meseca so v Krškem razpravljali o narodni obrambi v občini. Posveta se je udeležilo nad 60 ljudi, med njimi so bili predstavniki oblasti in družbenopolitičnih organizacij iz občine in republike.

Po uvodnih govorih republikanskih predstavnikov je bilo v razpravi morda le težko kaj dodati. Eno pa je gotovo: doslej smo preslabo poznali to področje naše samoupravne dejavnosti, ki zahteva enotno in skladno delovanje ter popolno zaposlitev vseh družbenih dejavnikov. Tako kot posvečamo vso skrb nenehnemu gospodarskemu razvoju, tako bo treba odselej tudi z narodno obrambo. Čimbolj bo zavest o splošni ljudski vojni prodrila med naše ljudi, tembolj se bo med njimi utrčila zavest o možnosti učinkovite obrambe proti napadal-

cem. To pa nalaga vsakomur dolžnosti.

Dosedanje priprave v občini Krško zagotavljajo ustrezne ukrepe za prehod v vojno stanje, vendar to še ni dovolj. Vsakdo in vsaka gospodarska organizacija kot celota naj bi

nenehno mislil na obrambne sposobnosti.

Dragocene izkušnje naše osvobodilne vojne in izkušnje iz Vietnamu pa so temelj našega nadaljnjega dela na področju obrambe.

Slavko Kunej

V Kočevju so ustanovili odbor za obrambno vzgojo

Pretekli mesec je bil pri občinski konferenci SZDL Kočevje ustanovljen 17-članski odbor za obrambno vzgojo prebivalstva. Odbor vodi Lojze Rauh.

Odbor bo seznanil prebivalstvo s sredstvi in oblikami napada, značilnostmi bojišča in zaledja, delova-

njem sodobnih bojnih sredstev in njihovim učinkom, s konceptom narodne obrambe, pogoji in načini kolektivne zaštite ter vlogo in nalogami civilne zaštite. Delo odbora bodo podprli občinska skupščina, delovne in druge organizacije.

V. D.

KUPUJTE SAMO URADNO KONTROLIRANE ZLATE IZDELKE



SOCIETA

"DARWIL"

GENERALNO ŠVICARSKO ZASTOPSTVO
TRST, Piazza S. Antonio Nuovo 4/I-II

● NUDI PO SVETOVNIH KONKURENČNIH CENAH
NAJVEČJO IZBIRO ZLATEGA NAKITA V EVROPI
iz 14, 18 in 22-karatnega uradno KONTROLIRANEGA zlata.

● PRODAJA S POSEBNO GARANCIJO!

● NA ZALOGI VEDNO PREKO 600 MODELOV UR
DARWIL IN ARETTA.

Ure znamke Darwil in Aretta lahko nabavite tudi v specializiranih trgovinah in veleblagovnicah v Jugoslaviji.

SERVISI za vzdrževanje so organizirani v vseh večjih mestih v Jugoslaviji.

Gubčevci, kdo se spominja Saše?

Kdo se spominja Saše in ve kaj več o njem? Ne tistega Saše, ki je s svojimi pesmimi razveseljeval borce in prebivalstvo ter padel poleti 1943 v Smarjeti. To je bil Aleksander Peče. Imeli smo še enega Saša, mitraljeza, ki je bil ranjen v Jelenovem žlebu 26. marca 1943 in dan ali dva zatem umrl. Menda je bil frizerski pomočnik iz Ljubljane. Njegovo pravo ime ni nikjer zapisano. Morda se ga pa kdo od nekdanjih soborcev le spominja?

In kdo je bil tovariš, ki je padel dan prej, nad Danami? Letalska bomba ga je hudo ranila in pozno zvečer je umrl. Pokopali smo ga ponoči, predno smo odšli proti Jelenovemu žlebu. Se ga kdo spominja?

Kdo je bil Marko, prvi obveščevalni oficir Gubčeve? Je živ ali je padel? In kdo ve kaj več o dr. Urankarju, zdravniku, ki se je ponesrečil z brzostrelko? In o Metodu, namestniku komisarja brigade? Le koliko nekdanjih borcev Gubčeve je še, ki niso zajeti v noben spisek. Bilo je tudi nekaj Rusov, Francozov De Gaulle, ki je bil nekaj časa celo namestnik komandanta bataljona,

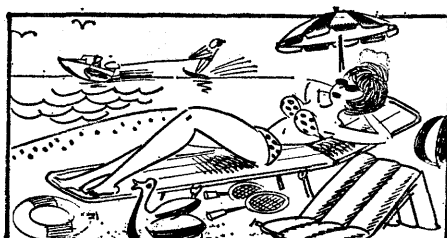
bilo je nekaj Italijanov. Kdo se spominja kaj več o njih?

Odbor borcev Gubčeve brigade je izdelal seznam nekdanjih borcev po vseh razpoložljivih podatkih, ki jih je zbiral več let. V tem seznamu so zajeta imena 153 živih borcev Gubčeve in 432 padlih ali umrlih po vojni. Seznam seveda ni popoln, v Gubčevi se je borilo precej več ljudi in tudi število padlih je bilo mnogo večje. Zato prosim vse, ki bi lahko dopolnili te spiske, da to sporočite odboru Gubčeve brigade, Ljubljana, Beethovnova 10.

Vsi občinski odbori ZZB so dobili seznam bivših borcev Gubčeve brigade. Stopite na občinski odbor in prelistajte malo po tej dragoceni knjižici z najskromnejšimi podatki o vaših nekdanjih soborcih! Pogledajte, če ste sami v seznamu in pogledajte, kaj lahko po vašem spominu dopolnite. Stvar pa je nujna, ker bo spisek vseh nekdanjih borcev objavljen v knjigi o zgodovini Gubčeve brigade, ki jo piše nekdanji komandant brigade general Lado Ambrožič-Jure Novljan. Vsi nekdanji borci, ki bodo uvrščeni v spisek, bodo knjigo tudi brezplačno prejeli.

Sončni in topli dnevi že vabijo k obali! — Vse za kopanje in oddih spet na izbiro v I. nadstropju trgovske hiše

nama Ljubljana



— kopalni plašči in brisače
— kopalke: moške, ženske in otroške
— kopalne kape in copate
— slamniki: za plažo in za sprehode
Letošnji vzorci in modeli — primerni za vsak okus in za vsako postavbo.

Gostinsko podjetje

»CENTRAL«

Hotel B kategorije

»DIANA«

Murska Sobota



Kavarna, restavracija, slaščičarna, bife, 40 sob, od teh 24 z eno posteljo, s kopalnicami in telefoni.

Prvovrstna ciganska godba »BARANJA« igra vsak večer razen ponedeljka. Specialna prekmurska in internacionalna kuhinja. V neposredni bližini Radenci in Moravske Toplice. Menjalnica, turistično biro v hiši. Obiščite nas.

Kombinat »MLINOTEST« Ajdovščina

Izdeluje prvovrstne testenine, jajčne in navadne, v zelo širokem asortimentu

Potrošniki — prepričajte se o izredno dobri kvaliteti naših testenin.

VSAK ČLAN
ZZB NOV SLOVENIJE
NAJ POSTANE
NAROČNIK
TV-15

ZA HITREJŠI NAPREDEK KMETIJSKE PROIZVODNJE UVAJAMO ZA VSE
KMETOVALCE IN GOZDNE POSESTNIKE

namensko varčevanje

Z NAMENSKIM VARČEVANJEM DOBITE

75 do 200 % posojila

OD PRIVARČEVANEGA ZNESKA

- za nakup, gradnjo, dograditev ali obnovo gospodarskih objektov
- za nakup kmetijske mehanizacije
- za ureditev nasadov, hmeljnikov, vinogradov, jagodičevja
- za nakup plemenske živine
- za izvedbo melioracij

Za pridobitev pravice do posojila je treba privarčevati vsaj 2500 N-din. Najkrajša varčevalna doba je 13 mesecev. Vloge se obrestujejo po 6 %, obresti za odobrene kredite pa znašajo 7 %.

PO PRETEKU VARČEVALNE DOBE PRIDOBÍ VARČEVALEC PRAVICO DO POSOJILA

- po 13 mesecih varčevanja 75 %
- po 18 mesecih varčevanja 100 %
- po 24 mesecih varčevanja 150 %
- po 30 mesecih varčevanja 200 %

OD PRIVARČEVANEGA ZNESKA.

KREDITNA BANKA CELJE



kot v času babic (in prababic)! ■ še več ■ vzmetnica z volno, ki združuje v stoletjih preizkušeni material s sodobnimi dosežki tehnike

JOGI DE LUXE Z VOLNO IN JOGI EXTRA Z VOLNO

sta novi vzmetnici za vas, ki si želite še več toplote in trdnega, zdravega spanja

IZBRALA SEM DOBRO IZBRALA
SEM JOGI



Letos mineva 25 let od Kočevskega zbora poslancev slovenskega naroda in v ta namen namerava Zveza združenj borcev NOV občine Kočevje postaviti spomenik padlim borcem NOV in premestiti partizansko pokopališče iz Trate na novo pokopališče ob Črnomaljski cesti.

Ker pa odbor ne poseduje točnih podatkov o pokopanih borcih na Trati, pozivamo vse sorodnike in znance, da nam sporoče naslednje podatke:

Prilimek in ime, očetovo ime, rojstni podatki, zadnje bivališče, kdaj je padel in kateri enoti je nazadnje pripadal in točen naslov, kdo je gornje podatke posredoval.

Te podatke dostavite najkasneje do 31. julija 1968.

ZZB NOV OBČINE KOČEVJE

SATURNUS

LJUBLJANA

Telefon: 313-666

Proizvaja:

raznovrstno pločevinasto embalažo za prehransko, kemično in farmacevtsko industrijo iz črne, bele in alu-pločevine; artikla široke potrošnje: kuhinjske skatle, pladnje, razpršilce itd.; dele za avtomobile in bicikle: žaromete vseh vrst in svetilke; elektrotoplotne aparate: kuhalnike, peči in kaloriferje; litografirane plošče in eloksirane napisne ploščice

Kreditna banka in hranilnica Ljubljana

Novo nagradno žrebanje

125 NAGRAD

- | | |
|---|--|
| 1 osebni avto AUDI — 80 L | 20 prenosnih avtomatičnih šivalnih strojev MIRNA — VERITAS |
| 1 osebni avto ZASTAVA 750 | 50 ročnih avtomatičnih ur »DAR-WIL« model 1968 |
| 3 nagrade: kmetijska mehanizacija v vrednosti po 5000 N-din | 50 koles PONY — ROG |

V redna štirimesečna nagradna žrebanja Kreditne banke in hranilnice Ljubljana so vključeni varčevalci vezanih hranilnih vlog, stanovanjski in kmetijski varčevalci, ki namensko varčujejo po pravilnikih banke ter lastniki vezanih deviznih računov, ki bodo imeli do 31. avgusta 1968 vloženi 2000 N-din z odpovednim rokom nad 1 leto. Vsaki vloženi 2000 N-din povečuje možnost do nagrade.

OSREDNJA POSLOVNA ENOTA, LJUBLJANA, Šubičeva 2
PODRUŽNICE: Beograd, Čika Ljubina 8/I, Novi Sad, Grškoškolska 2; Mestna hranilnica ljubljanska, Domžale — Kamnik — Kočevje — Trbovlje
PREDSTAVNISTVO: München, HERZOG, Wilhelm Strasse 1
EKSPLOZITURE: V Ljubljani: Bežigrad — Moste — Stara Ljubljana — Siška — Vič; zunaj Ljubljane: Črnomelj — Grosuplje — Hrastnik — Litija — Logatec — Medvode — Rakek — Ribnica — Vrhnika — Zagorje
V AP Vojvodini: Bački Petrovac — Beočin — Srbobran — Temerin — Titel — Žabalj



Pričakovanje jeseni

Po letošnjih parlamentarnih volitvah v sosedni Italiji je bilo sprva videti, da se notranjepolitično dežela v bistvu ne bo spremenila, ker se pač ni bistveno spremenila porazdelitev sil. Najmočnejša stranka je še zmerom demokristjanska, druga pa je komunistična, tej sledi socialistična, druge pa so slabše po moči in vplivu na politično življenje dežele. Zato je bila kar logična napoved, da bo tudi nova italijanska vlada plod sodelovanja med demokristjani, socialisti in republikanci, se pravi, da bo Italija še naprej imela vlado tako imenovanega »levega centra«.

Povsod so poudarili, da je bila vladavina »levega centra« uspešna, saj je Italija gospodarsko napredovala, doživela nov gospodarski čudež. Vendar je res, da so od tega imeli več koristi delodajalci kot pa delavci. Večja kupna sposobnost Italijanov je spodbudila proizvodnjo, s tem pa tudi povečala profite delodajalcev. Vendar ni nihče mogel zanikati, da je bilo to mogoče samo zaradi naprežanosti socialistov v vladi. Toda socialisti so zahtevali več: planiranje v okviru vse države, večjo državno intervencijo v gospodarstvu, hitrejši razvoj zaostalega juga, kontrolo profitov, rešitev kronične brezposelnosti z državnimi investicijami itd. Vse se jim ni posrečilo.

Zakaj ni bilo večjih uspehov? Socialisti pravijo, da je bil ves napredek pripisan demokristjanom (čeprav so se zanj prižadevali sami), vse napake pa so pripisali socialistom. Dejansko so hitrejši razvoj zavirali demokristjani, ki ne marajo reform, pa čeprav so samo zmerom socialistične. Zaradi takšnih razmer so mnogi priklimali komunistom, ki so vseskozi napadali sodelovanje socialistov v demokristjanski vladi, češ da je »levi center« velika zabloda, da socialisti s sodelovanjem v vladi razbijajo enotnost delavskega razreda, obenem pa služijo interesom krščanskih demokratov in ljudi, ki stojijo za njo.

Volilni rezultati so to tudi potrdili: krščanski demokrati in komunisti so dobili več glasov, socialisti pa so jih izgubili. Potemtakem so krščanski demokrati pridobili volivce na škodo socialistov in sicer tiste volivce, ki so v uspehih »levega centra«



videli samo uspehe demokristjanov. Druge volivce, ki so bili nejevoljni nad sodelovanjem — ali pa pomanjkljivim vplivom — socialistov v vladi, so dobili komunisti. Tako je socialistom ostala predvsem moralna in neopipljiva tolažba: demokristjani so dobili več glasov, vendar imamo za to zasluge samo mi, zakaj brez nas napredek ne bi bil mogoč.

Medtem ko so demokristjani in komunisti slavili volilne uspehe, so se socialisti zamislili. Ugotovili so, da bo treba temeljito razmisliti o notranjih odnosih v stranki, ustvariti nov program in se potem odločiti, kaj storiti glede sodelovanja v vladi. Nekaj dni po volitvah je centralni komite Zdržene socialistične stranke sprejel predlog predsedstva, da se socialisti umaknejo iz vladne koalicije. Šele na jesenskem kongresu (konec septembra ali v začetku oktobra) naj bi sklenili, kakšna bo njihova politika glede na demokristjane in komuniste.

S tem se je začela vladna kriza v Italiji — in ugibanja. Predsednik Zdržene socialistične stranke Pietro Nenni, ki je bil do zadnjih volitev podpredsednik vlade, je bil — mogoče je še zmerom — za to, da se koalicija »levega centra« obnovi. Na njegovih strani so bili tisti, ki so si volilne rezultate vendarle razlagali kot uspeh strankine politike, zakaj socialiste je zapustila le manjšina. Drugi so bili za to, da gredo v koalicijo, vendar da odločneje zahtevajo obveznosti od demokristjanov, tako da bi bil program nove vlade radikalnejši. Skrajni levicariji so menili, naj se socialisti raje spet postavijo na položaje leve opozicije skupaj s komunisti — kot nekoč — kar bi okrepljeno ugled socialistov, naposled pa mogoče tudi pripeljalo do vlade resnične leve: komunistom in socialistom naj bi se pridružili še levicarsko usmerjeni demokristjani. Niso se zednili, tako da so sklenili počakati na jesenski strankini kongres.

Takšno stališče socialistov je seveda spravilo demokristjane v hudo zadrego. Vodstvo stranke si je prizadevalo, da bi odločitev socialistov vnaprej preprečilo. Laskali so socialistom, govorili so, da imajo velike zasluge, celo nekam stramežljivo so se kesali napak, toda obenem so socialiste tudi svarili, da bodo z izstopom iz koalicije porušili vse, kar je »levi center« zgradil s tolikimi težavami.

Stvar je v tem, da imajo demokristjani resda največ poslancev v parlamentu, nimajo pa večine, potrebne za glasovanje in sprejetje vladnih predlogov, zakonov itd. Lahko bi šli na primer v koalicijo s skrajno desničarskimi strankami, vendar tega ne želijo niti slišati (namreč za sodelovanje z monarhisti in neofašisti). Na desnici bi bili za demokristjane sprejemljivi le liberalci, ki imajo 31 poslancev: še zmerom pa vlada ne bi imela večine.

Druga možnost je tako imenovana »dvobarvna vlada«: sodelovanje demokristjanov in republikancev (ti so že v »levem centru« sodelovali v vladi skupaj z demokristjani in socialisti). Toda republikanska stranka ima v parlamentu vsega devet poslancev. Spet premalo. Tudi tretja možnost je tu: vlada naj bi bila »enobarvna«, se pravi samo demokristjanska. V tem primeru bi bila v parlamentu brez moči, če je ne bi socialisti kdaj pa kdaj le podprli, pa čeprav ne bi bili v vladi. To se je namreč že dogajalo v italijanski zgodovini.

Toda socialisti niso enotni tudi v tem vprašanju. Nekateri so za to, da bi »enobarvni« ali »dvobarvni« vladi obljubili podporo, drugi pa so za »pasivno podporo«, kar pomeni, da socialistični poslanci v parlamentu ne bi glasovali ne za vlado ne proti njej. V takšnem primeru bi demokristjanska vlada le imela večino, ker bi imela ob »abstiniranih« socialistih nekaj več glasov kot leva opozicija.

Menijo, da je takšna možnost še najbolj realna. Komunisti bi bili v opoziciji, socialisti ne bi bili ne za ne proti, demokristjani pa bi tako »vladali« do jeseni, ko se bodo socialisti odločili. Menijo, da bi ta čas vodil italijansko vlado kdo drug kot Aldo Moro, nato pa bi v bržkone obnovljenem »levem centru« spet prevzel premierski sedež ta politik. Jasno je, da bo ravno teh nekaj mesecev »enobarvne« ali »dvobarvne« vlade vplivalo na jesensko odločitev socialistov. Ti so že večkrat v teh dneh poudarili, da pričakujejo dejanj, ne pa besed. Če bo takšna vlada do jeseni pokazala, da je vredna sodelovanja s socialisti, se bodo ti skoraj gotovo spet odločili za »levi center«.

Demokristjani se zavedajo, da bodo morali po tej poti, zakaj daljša odsotnost socialistov iz vlade bi samo okrepila položaj na levi, zlasti položaj komunistične partije kot druge najmočnejše stranke v deželi.

Generalni sekretar demokristjanske stranke Mario Rumor — ki je medtem že vrnil mandat za sestavo vlade predsedniku republike Saragatu — je dejal, da je nemogoče prikriti, kako zapleten in občutljiv je položaj, ki je nastal z izstopom socialistov. Izjavil je, da zaradi velike moči komunistov morajo znova potrditi linijo »levega centra«, pri tem pa se morajo tudi odkrito pogovoriti o vseh akcijah.

Zanimivo je, da so zdaj zaskrbljeni tudi tisti, ki so pred leti prvi napadli »levi center«: velekapitalisti ali tako imenovani »patronat«. Zdaj njihov tisk obžaluje, da se je ladja »levega centra« potopila.

Potemtakem je mogoče pričakovati, da bo demonstrativni odhod socialistov iz vladne koalicije povzročil spremembo v levo v demokristjanski stranki, se pravi, da bodo demokristjani morali obljubiti socialistom tisto, kar so zahtevali doslej, saj je ravno to povzročilo vladno krizo.

Dotlej pa preostane samo nekaj: čakanje na jesen.

STANE IVANČ



KULTURA IN PROSVETA

ROMAN O VELIKEM UPANJU

Med knjigarji, ki so pred kratkim izšli pri zavodu »Borec«, je tudi roman Iva Zormana »Cez dvajset let bo vse drugače«. Leta 1966 je pisatelj zanj prejel »Kajuhovo nagrado«. Knjigo je opremil Vladimir Lakoč.

Ob izidu je pisatelj odgovoril našemu novinarju na nekaj vprašanj.

Naši bralci ne poznajo tvoje partizanske preteklosti in ne tvojega poveljnega življenja. Je že tako, da tudi to ljudi zanima, čeprav marsikdo zaradi nekega skromnosti nerad govori o sebi. Bi nam na kratko nekaj povedal o sebi?

Kot že v knjigi piše, sem bil rojen 1926 v Komendi pri Kamniku.

Razstava o slovenskih pregnancih v Celju

Zbirati gradivo za tako razstavo 23 let po končani vojni, ko so mnogi nekdanji pregnanci že pomrli, se večkrat preselili in se je mnogo gradiva porazgubilo, je več kot težavna naloga. In vendar je organizatorjem te razstave uspelo zbrati veliko gradiva iz dobe hudih preizkušenj.

Obiskovalec je presenečen, ko stopa od panoja do panoja in se spominja strašnih dogodkov. Uvodoma so zapisani podatki o naklepih okupatorskih oblasti, ki je hotel sistematično zbrisati naš narod iz seznama narodov in z zemljevida Evrope, z naropanim premoženjem, vrednim čez milijardo starih jugoslovanskih dinarjev, pa podpreti pomembno delo. Samo v prvem valu izgonov od 6. junija do 10. julija 1941 so nacisti v 18 transportih prepeljali 6720 ljudi, od tega 4470 iz Štajerske in 2250 iz Gorenjske ter Koroske, vse v Srbijo. Obupane, oropane, a še vedno neupogljive, so sprejeli Srbi z razumevanjem in ljubeznijo, ki sta jim spet vrnila v srta srca upanje na rešitev. Komaj so si malo opomogli, že so začeli iskati pot v odpor. Že leta 1941 je nastala v Učici 1. slovenska četa, leta 1944 pa v Srbiji brigada.

Prve izgnance so zbirali v celjski mestni vojašnici, v »škofovih zavodih« v Sentvidu pri Ljubljani, v Rajhenburgu (današnji Brestanici), pa tudi v

Oče je bil gradbeni delavec. Od marca 1943 sem bil sekretar SKOJ v Kamniku. Januarja 1944 sem moral v ilegalnost. Bil sem v kamniškem okrožju, pa tudi v Belih krajih na političnem tečaju. Nazadnje sem bil član okrožnega komiteja SKOJ za Kamnik. Po vojni sem napravil maturato na učiteljsko šolo, nato pa sem končal še višjo pedagoško šolo. Bil sem novinar, kasneje pa učitelj v raznih krajih, nazadnje v Litiji. Od leta 1964 sem urednik »Kurirka«.

Kaj si hotel povedati v svojem romanu?

Pokazati sem hotel svoje pokolenje, fante in dekleta, ki so doživeli vojno in revolucijo stari 17 do 18 let. Povojni čas jih je pritegnil z raznih območij ter jim poverjal naloge, ki so jim bili kos. Včasih pa tudi ne. Kasneje, ko se je življenje spremenjalo, so se nekateri v njem znašli, drugi pa ne.

Življenje po vojni smo si včasih predstavljali precej drugače. Verjeli smo, da je moč ljudi gnesti kot glino in jih preoblikovati, kot smo

si želeli. Obsojali smo meščanske navade, želje po udobju, a so se kasneje mnogi izmed nas utopili v prav takem življenju. Koliko se je moj glavni junak, Simon Novak, znal vključiti v življenjski tok, pa lahko presojate po zgodbi...

Si pri pisanju romana uporabljal kot vzorce žive ljudi in stvarne dogodke? Koliko je v njem tvojih osebnih doživetij?

V romanu sem skušal pokazati pokolenje, kakor ga vidim sam. Seveda sem se naslajal na žive primere, čeprav za nobeno osebo v romanu ni moč trditi, da je v celoti po tem ali onem vzoru. Tudi ni v romanu avtobiografskih prvin, kakor menijo nekateri. Izhajam iz drugega okolja kakor Simon Novak in sem spoznal njegov svet samo pri partizanih, ko sem živel po hribovskih kmetijah.



Ce bodo bralci našli v romanu svoje težnje, svoje probleme in svoji podobne usode, mi bo samo v zadovolje. To sem tudi z romanom želel.

Zdi se mi, da so tvoji junaki po večini v bistvu razočarani ljudje. Sem se morda zmotil in zakaj sem prišel po tvojem mišljenju do takega prepričanja?

Tudi razočarani so med njimi. Skoraj vsi pa čutiljo nekašno domoto, za preteklostjo, za tistim, kar je minilo. To je morda za čudo, saj vojna nikoli ni bila lep čas. Toda v njej smo pustili svojo mladost. In verjeli smo v ideale, ki so se kasneje marsikje osuli...

Zapisal MP

»KRVAVA BAJKA« V PENDŽABI JEZIKU

Vrsti prevodov znane in pretresljive poeme Desanke Maksimović »Krvava bajka« se je nedavno pridružil tudi prevod v pendžabi jeziku. Verze znane jugoslovanske pesnice — pred kratkim je Desanka Maksimović praznovala sedemdesetletnico življenja in petdesetletnico književniškega udejstvovanja — je prevedla in napisala tudi razlago ena najbolj znanih indijskih pesnic.

Desetletnica muzeja NOB v Mariboru

Dne 3. junija je predsednik občinske skupščine Maribor Mirko Žlender priredil sprejem za muzejske delavce in sodelavce, ki so slavili desetletnico mariborskega muzeja narodne osvoboditve.

Muzej so ustanovili maja 1958, prej pa je deloval v okviru pokrajinskega muzeja oddelka NOB. Prva skrb kolektiva je bila zbirati in ohraniti kar največ zgodovinskega gradiva o naprednem gibanju pred letom 1941 in o NOB na mariborskem območju. Uspeh te akcije je arhiv, ki je po pomenu in obsegu drugi v Sloveniji. Razen tega pa so zbrali tudi bogato zbirko zgodovinskih predmetov.

Druga pomembna naloga muzeja pa je seznanjati javnost z delom raziskovalcev naše nedavne preteklosti in tako sodelovati pri razvijanju tradicij NOB. Po besedah ravnateljice Milana Zevarta je muzejski kolektiv opravil to nalogo s številnimi občasnimi razstavami in s stalno razstavo. Od ustanovitve so bile v muzeju že tri stalne razstave ter 30 večjih ali manjših občasnih. Razen tega je muzej sodeloval v številnih manjših priložnostnih razstavah po izložbenih oknih. Od ustanovitve pa do zdaj si je muzej ogledalo 276.759 obiskovalcev, mnogi pa se sploh niso vpisali. Z veliko občasno razstavo »Talci 1941—1945 na Slovenskem«, ki so jo mariborski muzealci priredili skupaj s celjskimi, so gostovali v 12 krajih.

Sodelovali so tudi s šolami in mnogim prosvetnim delavcem posredovali gradivo ali pa so poslali v šole svoje predavateljice. Pomagali so tudi pri seminarjih za prosvetne delavce ter se ukvarjali s publicistično dejavnostjo. Največji uspeh je knjiga poslovinilnih pisem, ki je nastala s sodelovanjem muzealcev iz Celja.

Nad 10.000 ljudi je v zadnjih letih obiskalo mariborski muzej zaradi osebnih zadev. Iskani so razna potrdila, podat-

ke, prepise dokumentov itd.

Imajo tudi knjižnico, ki je odprta za javnost, v njej pa so knjige, o najnovejši zgodovini. Mariborski muzej poleg tega tudi vodi oddelke NOB v Gornji Radgoni, stalno razstavo o Pohorskem bataljonu na Osan-

karici ter v zadnjem času še zbirko v Srecah pri Makolah.

V proslavo desetletnice mariborskega muzeja NOB so odprli razstavo, ki vsebuje v glavnem tiskano gradivo o raziskavah in dognanjih, opravljenih v okviru muzeja.

Drago Miklavc

Filmske novice

Film o poljskih borcih v Jugoslaviji

»Po poteh partizanske Jugoslavije« je naslov najnovejšega dokumentarnega filma, ki so ga začeli snemati v Jugoslaviji, končali pa so ga nedavno na Poljskem. Scenarij zanj je napisal Milan Ljubič iz Ljubljane (Viba film).

Junaki tega filma so preživeli borci — Poljaki, udeleženci IV. in V. ofenzive, borci z Neretve in Tutjeske. Eden izmed njih je tudi Jozef Konecki, borec V. kozarčke brigade. Prek njega je v filmu oživil spomin na desant na Drvar. Drugi junak tega filma je Jozef Dolecki, ki je odšel v partizane kot petnajstleten fant in se boril najprej v vrstah bosenskih brigad, nato pa v Poljskem bataljonu. Bil je najmlajši partizanski borec med Poljaki, zato ga je doletela čast, da je v juniju 1944 sprejel bojno zastavo iz rok Boska Siljegovića. To zastavo hrani muzej poljske armade.

Ljubiču je kritika na Poljskem izrekla toplo pohvalo. Zdaj piše za Poljake scenarij za igrani film o Tadeuszu Sadow-skem-Tomu, obveščevalcu Vojkove brigade, ki je v aprilu leta 1944 vodil akcijo požiga bencina v Postojnski jami.

»Vojaki oktobra«, nov sovjetsko-jugoslovanski film

V tem mesecu bo končana tonska kopija sovjetsko-jugoslovanskega filma »VOJAKI OKTOBRA«.

Film je posvečen oktobru in državljanski vojni v Rusiji, s posebnim poudarkom na sodelovanju 30.000 Jugoslovancev v teh velikih zgodovinskih dogodkih. Tako je del filma posvečen tudi legendarnim herojem Dundicu, Srdicu in drugim. Prav tako pa bo v filmu prikazana celotna zgodba o Capajevu in njegovi legendarni diviziji. Za slednje so uporabili verodostojen material o tem heroju ruske državljanske vojne, ki do sedaj na filmskem platnu še ni bil izkoriščen.

Prvi belorusko-jugoslovanski film

V glavnem mestu Belorusije je bil nedavno podpisan sporazum o snemanju koprodukcijskega filma »TRI IMENA«. To je zgodba o Belorusih in Jugoslovanih, vojaki, ki so se na beloruski fronti skupno borili proti fašizmu. Ob tej priložnosti je dopisnik agencije TASS in direktor sarajevskega podjetja »Sutjeska-film« izjavil:

— Usode narodov Jugoslavije in Belorusije so po dogajalnih v tragičnih letih druge svetovne vojne, po razvoju odporniškega gibanja, zelo silene. Prav zaradi tega se bomo z velikim zanimanjem in žarom posvetili temu sodelovanju!

Žika Mitrović

snema »Operacijo B«

Žika Mitrović kakor da ne pozna odмора. Od premiere njegovega poslednjega filma »Doktor Homer« je le dober mesec dni in že pripravlja nov film »Operacija B«.

Zgodba se dogaja 1944. leta v okupiranem Beogradu: skupina ilegalcev osvobodil iz rok Nemcev važno osebnost NOB. Snemanje filma se je pričelo 15. maja.

Partizanska ljudska pesem

IVANKA ZAGAR-STASA:

AUSCHWITZ

— V Auschwitz, v Auschwitz! se krohotali nemški krunkniki so tistikrat, ko zunaj je cvetela pomlad in v taborišče so mene odgnali.

Zdaj med tisoči samotna hodim in me za mladost tako je strah, povsod leži človeški prah, ko v noči bolna ob barakah blodim.

Izgrizla ustnice sem do krvi in v meni je neznanjska sila: okove bi kot krhki kruh zdrobila, raztrgala bi s sebe vse vezi.

Odpri vsak dan se znova črna rana, ki moč mi ni je zaceliti: z uporomo mogle bi le sebe ubiti, kot črv bila bi v blato poteptana.

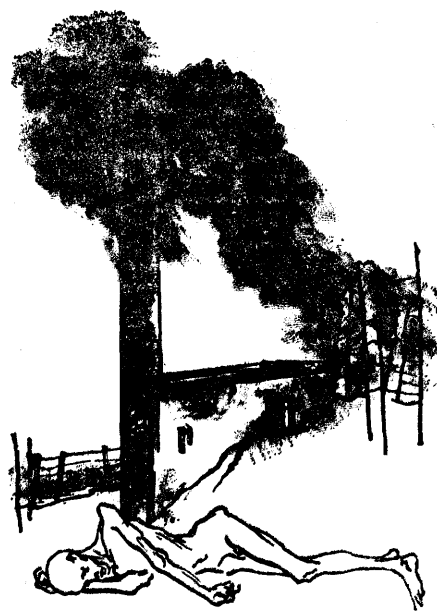
KATARINA MIKLAV:

ZIMA 1944¹

Ze vigrad se bo razbrstela, trobentica se razcvetela. Joj, mi ubogi smo Slovani iz rodne hišice pregnani.

Prav kmalu ptički bodo peli, nam pesmi lepe žvrgoleli. Joj, cvetke, ptički! Kje ste zdaj, kje je moj dragi rojstni kraj?

In že so travniki zeleni in pašniki po vsej Lepeni... Joj, tam pred hišo je moj vrt! A tu, a tu, povsod le smrt...



Pesem je napisala štiridesetletna kmetica, po domače Štefica, doma iz Lepene na Koroskem tri dni pred svojo smrtjo v taborišču Ravensbrück, kamor so jo odvlekli gestapovci. Njeno dekliško ime je Haderlap in je bila srodnica urednika Filipa Haderlapa. V taborišču je napisala deset pesmi, v katerih toži nad surovostjo esesovcev in gestapovcev obojega, spola ter nad žalostno usodo slovenskega naroda pod peto okupatorjev.

PRVI ZBOR VEZISTOV BO LETOS NA POKLJUKI

Ko so lani kolektiv PTT podjeli prevelik pokroviteljstvo nad partizanskimi kurirji in vezisti, se je osnovala tudi sekcija vezistov, vsem ko sekcija kurirjev TV linij deluje že več let in se je v tem času v javnosti že afirmirala s svojimi tradi-

cionalnimi prireditvami. Sekcija vezistov pa se je ustanovila šele lani. Njen namen je, da poveže vse, ki so v času NOV kakorkoli sodelovali v službi zveze kot radiotelegrafisti, telegrafisti, telefonisti linijaši, kurirji in vojaški eno-

Ob tabornem ognju, večerji iz vojaškega kotla in kulturno-zabavnem programu bo dovolj priljubljen, da se stari znanci zopet najdejo, stisnejo roko in obudijo spomine.

Ob tej priliki bo tudi mala razstava doslej zbranega dokumentacijskega gradiva, ki se nanasa na zveze v NOB. Vsi, ki imate kakršnekoli fotografije, prinesite jih s seboj in primerjajte z razstavljenimi. Vse fotografije, ki jih sekcija še nima, bodo za razstavo prefotovali in originale takoj vrnil.

Vsi tovarši, ki so že registrirani pri sekciji, bodo po pošti prejeli vabilo, program in ostali informativni material, vse ostale pa pozivamo, naj takoj pošljejo svoje naslove tajniku sekcije tov. Jožetu Setini, Združeno podjetje za PTT, Ljubljana, Cigaletova 15.

Tudi družinski člani in prijatelji vezistov bodo lahko, za preučitev in prehrano ni zadrege, le prijaviti se je treba pravočasno.

Ker se s tem zborom vseh vezistov in z organizacijo sekcije uresničuje dolgoletna želja vseh vezistov po svoji organizaciji, smo prepričani, da bo udeležba velika, zlasti ker je Pokljuka, to veliko izhodišče za neštene partizanske akcije Gorenjske, danes pomembno turistično središče za vse, ki si žele miru v planskem svetu. Istočasno je tudi izhodišče na krajše ali daljše izlete.

Vse, ki se bodo zbora vezistov udeležili, naprošamo, da pošljejo najkasneje do 21. junija prijave s podatki, kako bodo prišli na zbor in s koliko člani svoje družine.

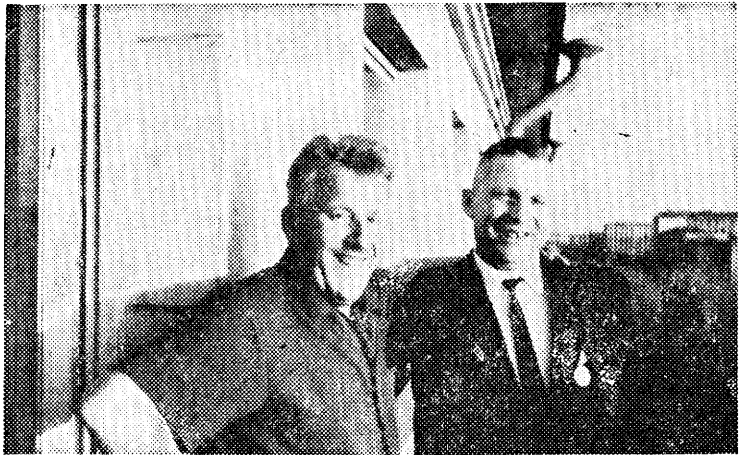
Dostop do mesta zbora je možen z vsemi vozili preko Bleda. Kdor bo prišel z vlakom ali avtobusom do Lesce-Bled, bo preskrbljeno za avtobusni prevoz v času od 12.30 do 13.30 6. julija na Pokljuko, v obratni smeri pa v nedeljo 7. julija od 11.00 do 18.00 ure.

Stroške za prehrano in prevoz nosi vsak sam.

Prenočišča na Rudnem polju, večerji iz vojaškega kotla, pivo in zajtrk 10 N-din po osebi. Kdor pa bo želel prenočiti v Sportotelu na Pokljuki, pa bo imel tudi priložnost, saj so v tem času 50 % kapacitete tega turističnega objekta proste.

Pripravljalni odbor, prosil vse veziste, tudi vse tiste, ki se iz kateregakoli vira ne bi mogli udeležiti zbora, da pošljejo na že objavljeni naslov osebne podatke in kratki opis vstopa v NOV in dela kot vezist.

Tovariški pozdrav in veselo sletenje na Pokljuki 6. in 7. julija! PRIPRAVLJALNI ODBOR



LETOS SMO V ENI IZMED ŠTEVILK NAŠEGA LISTA OBJAVILI PISMO BIVŠEGA BORCA 2. BATALJONA SERGERIEVE BRIGADE ALEKSEJA IVANOVIČA ALEKSEJEVA. ZDAJ UREDNIKA LISTA »ZARJA KOMUNIZMA« V MESTU PITALOVO V PSKOVSKI OBLASTI V SZ. PO OBJAVI PISMA JE PREJEL ALEKSEJEV MNOGO PISEM SVOJIH NEKDANJIH SOBORCEV IZ SLOVENIJE. LETOS V ZACETKU MAJA JE ODSLA V ZAMENJAVO ZA SKUPINO SOVJETSKIH TURISTOV V SZ SKUPINA NASIH IZ LJUBLJANE. MED TEMI JE BIL TUDI FRANC PODSTUDENŠEK-ROK IZ LJUBLJANE. LETA 1945 KOMISAR PARTIZANSKE BOLNISNICE, V KATERI SE JE ZDRAVIL ALEKSEJEV. POTEM KO JE BIL NA TROJANAH RANJEN, V LENINGRADU STA SE SREČALA PO 23 LETIH, POTEM KO STA SE ZA SNIDENJE DOGOVORILA S PISMI. NA SLIKI: FRANC PODSTUDENŠEK-ROK (LEVI) IN ALEKSEJ IVANOVIC ALEKSEJEV (DESNI)

Domicil v Izoli

8. junija 1968 je občinska skupščina Izola na slavnostni seji sprejela sklep o podelitvi domicila nekdanjim borcev italijanskih partizanskih enot NOV Slovenije in Istrske mu oredru. Poleg številnih nekdanjih borcev omenjenih enot so se slavnostne seje skupščine udeležili Julij Beltram, delegacija pokrajinskega odbora ANPI iz Trsta na čelu s tovaršem Eugenijem Laurentijem, posebna delegacija KPI iz Modene — ki se te dni mudi na obisku v obalnem področju, predstavniki družbeno-političnih organizacij ter predstavniki skupščin iz Kopra in Pirana. Obrazložitev predloga za podelitev domicila borcev italijanskih partizanskih enot jo podal Riccardo Giacuzzo, komandant tržaške brigade, za Istrski oredru pa je obrazložitev podal Adrijan Čuk, predsednik občinskega odbora ZZB Izola.

Po sprejetju sklepa o podelitvi domicila je predsednik skupščine občine Izola Jernej Humer predstavnikom italijanskih partizanskih enot izročil italijansko partizansko zastavo z posvetilom za brigado »Fontanote«, »Tržaško brigado« in bataljon »Alma Vivoda«. Prav tako je izročil pergament o podelitvi domicila ter listino. V imenu nekdanjih borcev italijanskih partizanskih enot se je zahvalil Plinio Tomasini.

Za Istrski oredru je posvetilo in listino sprejel Leopold Krebelj, nekdanji komandant bataljona. Franc Kuntarič, nekdanji politkomisar oredra, se je zahvalil odbornikom in skupščini občine Izola za podelitev domicila. Na kratko je tudi orisal prispevek enot oredra v NOV.

A. KLUN

tah, soferji ali organizatorji zvez, instrukturji v solah in tečajih za zvezo ali pa so sodelovali v delavnicah, ki so služile zvežam. Konec vojne je bilo v službi zveze okrog 2000 ljudi, odbor sekcije pa je doslej zbral le okrog 500 naslovov.

Letos 6. in 7. julija bo na Pokljuki prvi zbor vezistov, na katerega so vabljeni vsi nekdanji vezisti. To bo veliko tovariško srečanje, na katerem se bo sekcija dokončno formalizirala, pokrovitelj — Združeno podjetje za PTT — pa ji bo izročil prapor.



SAP — LJUBLJANA, Turistični biro

Organiziramo izlete po programu naročnika. Sprejemamo prijave za izlete in potovanja po inozemstvu.

— Za dan borcev 4. julij — avtobusni izlet

OGLEJ—GRADEŽ—MILJE

— 11-dnevno potovanje z avtobusom od 7. do 17. julija

RIM—ASSISI—AREZZO—FIRENZE—SIENA

— 20. julija 3-dnevni avtobusni izlet

DOLOMITI—GARDSKO JEZERO

— 27. julija 2-dnevni izlet za ljubitelje gledališča — »Lucia di Lamermoor«

TRST—BENETKE—VERONA

— Od 28. avgusta do 6. septembra avtobusni izlet preko 6 dežel

AVSTRIJA—ZRN—FRANCIJA—ANGLIJA—ŠVICA—ITALIJA

— 31. avgusta 3-dnevno potovanje z avtobusom na Mednarodni sejnem znakom RICCIONE

— 7. septembra 3-dnevni avtobusni izlet v nekdanja koncentracijska taborišča — GONARS, VISCO, RENICCI

— 7. septembra vabimo na tovariško srečanje nekdanje internirance in njihove sorojce na otok RAB

Vse informacije dobite pri SAP — LJUBLJANA, Titova 38, tel. 314-922.

Osemdeset let Zbačnikove mame

V krogu svojih najbližjih je pred dnevi praznovala osemdesetletnico rojstva Karolina Zbačnik iz Novega mesta. Praznovala je v krogu svojih preživelih, kajti mož Nace je že pred leti umrl v Novem mestu, dva sinova pa sta padla kot partizana. Ostali sta ji še hčerki in en sin, s katerim tudi stanuje.

Kot za mnoge zavedne slovenske družine velja tudi za Zbačnikovo: Trd je bil boj za kruh majhnih družin in huda je bila vojna z vsem gorjem.

Karolina Zbačnik je bila rojena v Robu pri Velikih Laščah. Ob začetku druge svetovne vojne sta imela z možem trgovino v Ribnici na Dolenjskem. Ze maja 1942 sta oba starejša sinova drug za drugim odšla v partizane. Ze isto leto



Je eden ob začetku roške ofenzive padel pri Novi Stitici. Drugi je padel pri vasi Breže pri Ribnici, ko so v jeseni 1945 partizanske enote napadle Kočevje. Mož Nace je moral že poleti 1942 v internacijo, kjer je preživel 27 mesecev. Za fašisti so prišli še domači belogardisti in bilo je še huje. Tudi Zbačnikova mama je morala v zapor, z njo pa še hčerka z dvletnim sinčkom. Hčerka Sonja se je kot 15-letno dekle po italijanski kapitulaciji pridružila partizanom in v sestavi 14. divizije preživela tudi njen legendarni pohod na Stajersko.

Po vojni so se Zbačnikovi naselili v Novem mestu. V zvezi s trpljenjem in letom se Zbačnikova mama še kar dobro počuti. Med vojno se je naučila obdelovati polje in to ji je, kot pravi, tudi še sedaj prijetno razvedrilo. Vsi znanci in prijatelji ji želimo še mnogo zadovoljnih let!

P. Romanič



SLOVENIJA VINO
LJUBLJANA

Podjetje

SLOVENIJA VINO

prilporeča vsem ljubiteljem dobre kapljice odlične proizvode znamke SLOVIN

● za poživitev in dobro počutje kozarec odličnega vina znamke SLOVIN,

● pri prijetnem kramljanju poizkusite naš novi PEKIN-KOVEC,

● pri kosilu in večerji pa pijte kvaliteta vina znamke SLOVIN.

NE POZABITE — ZNAMKA SLOVIN JE POJEM KVALITETE IN DOBREGA OKUSA.



ARETTA

KUPUJTE SAMO URADNO KONTROLIRANE
ZLATE IZDELKE

GENERALNO ŠVICARSKO ZASTOPSTVO
TRST, Piazza St. Antonio Nuovo 4/I-II

● NUDI PO SVETOVNIH KONKURENČNIH CENAH NAJVEČJO IZBIRO ZLATEGA NAKITA V EVROPI iz 14. 18 in 22-karatnega uradno KONTROLIRANEGA zlata. PRODAJA S POSEBNO GARANCIJO!

● NA ZALOGI VEDNO PREKO 600 MODELOV UR
DARWIL in ARETTA

Ure znamke Darwil in Aretta lahko nabavite tudi v specializiranih trgovinah in veleblagovnicah v Jugoslaviji.

SERVISI za vzdrževanje so organizirani v vseh večjih mestih v Jugoslaviji.

Odbor pripadnikov posebnih kazenskih enot na Sardiniji

Pred kratkim je bil v Kopru na pobudo skupine tovaršev ustanovljen odbor nekdanjih pripadnikov posebnih delavskih kazenskih enot italijanske vojske, ki so bili med vojno v glavnem na Sardiniji. Po italijanski kapitulaciji so ti tovarši zahtevali od zaveznikov, naj jim omogočijo vključitev v NOVJ, toda mednarodna reakcija je to preprečila. To je naše ljudi zelo prizadelo, saj so dobili ta udarec od strani, od katere ga niso pričakovali. Prizadeti niso bili samo nekaj sto, ampak več tisoč ljudi, ki so jih fašistične oblasti s silo odgnale od doma, ko je NOB zajela že

obširna območja Primorske.

Nova Badogliova vlada zaradi ne poznala milosti kot ne prej Mussolinijeva. Zato so ti tovarši morali nadaljevati boj še potem, ko je bila osvobodjena že vsa Jugoslavija.

Poleg posebnih delovnih kazenskih enot italijanske vojske je bilo na Sardiniji taborišče za vojne ujetnike bivše jugoslovanske vojske v San Gavini severno od mesta Cagliari, po kaznilnicah pa so trpeli številni jetniki jugoslovanskih narodnosti, pripadniki NOB. Vsega skupaj je bilo na otoku nekaj nad 10.000 Jugoslovancev raznih narodnosti. Zato je tja prišla

vojaška delegacija iz baze v Bariju in se kmalu vrnila z mnogimi izjavami za prostovoljni vstop v NOV. Tovariš Tito je osebno posegel vmes in zahteval od zavezniških oblasti, naj jugoslovanske državljanke izpusti, pa ni imel uspeha razen nekaterih olajšav in pravic. Tako je bilo ustanovljenih več »slovenskih čet«, ki so imele svoje oficirje, smeli so imeti jugoslovansko zastavo z rdečo zvezdo. Te enote so v sklopu 5. in 7. ameriške armade sodelovale pri osvoboditvi Francije, v njih je bilo 6 do 7000 Primorcev in Istranov.

Le majhnemu številu naših rojakov se je posrečilo vključiti se v NOV, predvsem tistim, ki jim je nekako uspelo preličiiti vojaške oblasti in nekako priti do baz NOV v Neaplju, Palermu in Bariju.

Člani odbora so se dogovo-

rili glede bodočega dela. Predvsem naj bi zbirali zgodovinsko gradivo, ki ga je bilo nekaj zbranega tudi ob zbiranju gradiva za zgodovino 1. in 2. prekmorske brigade. Iz zbranega naj bi nekdo napisal knjigo o boju naših ljudi na Sardiniji, Korzi in v Franciji. Zato odbor prosi vse nekdanje internirance, konfinirance, zapornike in vojne ujetnike, ki so bili pred vojno in med njo na Sardiniji, naj pošljejo svoje naslove, predvsem pa dokumente, fotografije in drugo, kar je spominskega pomena, na naslov:

Odbor pripadnikov posebnih delovnih enot na Sardiniji, Trg revolucije 1, (študijska knjižnica), Koper.

Vse poslane dokumente bomo preslikali in jih nato vrnil lastnikom.

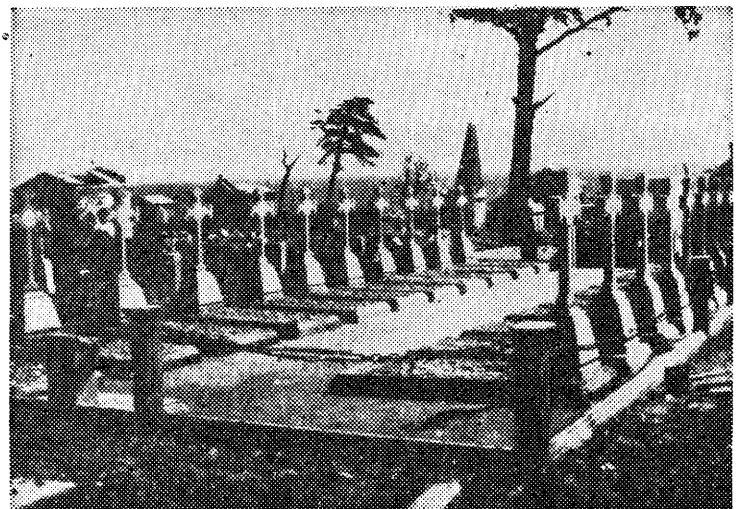
Albert Klun

OBVESTILO

Na naše uredništvo se obrača mnogo ljudi, ki prosijo za razna pojasnila. Za odgovor ne zahtevamo nobenega plačila, pač pa upravičeno pričakujemo od prosilcev vsaj znamko za odgovor. Za naprej naj torej velja: kdor ne bo priložil svojemu pismu znamke za odgovor, mu ne bomo odgovorili.

Pripominjamo, da to velja tudi za tiste naročnike, ki se obračajo na pravno posvetovalnico. Tisti, ki niso naročniki, pa morajo plačati za odgovor pravne posvetovalnice 7 N-din, za kar jim pošljemo položnico.

Uredništvo in uprava »TV 15«



POKOPALIŠČE PRIPADNIKOV POSEBNIH KAZENSKIH ENOT V BASTII NA KORZIKI, KI SO BILI POD ZAVEZNIŠKO KOMANDO

ZA VAŠ TRANZISTOR GRE!

**BATERIJE
za tranzistorje**

**TOVARNA BATERIJ
ZMAJ
LJUBLJANA**

- specialno za transistorje nova baterija SUPER PL po angleški licenci VIDOR
- 50 % daljša življenjska doba
- plastična prevleka onemogoča izločanje kisline
- izredno natančne mere
- elektronska kontrola kvalitete

MATJAZ ŽIGON: OPOROKA

Ne bo me ustrelili! To spoznanje se je nazadnje le prebilo skozi ovire v Fonzojih zmedenih možganih. Ja, še sem živ! Blaženost ga je tisti hip vsega prevzela. Kot bi mu bile zrasle peruti, tako lahkotno jo je ubral po zasneženem kolovozu za Ratitovski. Na-a, le ni tako slab!

A sreča fantu ni dolgo sijala iz oči; ne, z vsakim korakom so postale noge težje in rahli nasmešek mu je zamiral. Bolj ko se mu je namreč v duši iz kupa nametanih drobcev obnavljal celoten pripetljaj, bolj ga je znova prevzemalo kljubovanje.

Aleš da je boljši kakor jaz, je dejal Ratitovski! Se je spomnil med napornim mozganjem in zavist ga je obšla. Presneto hitro ta komisar vse pozabi! Včeraj osorej pa toliko da nismo šli zaradi Aleša v krtovo deželo!... Na-a, da takisto sodi, ni ravno dober... Ni ne — puško mi je ja vzel se je domislil zatem in užaljenost se je stopnjevala. Ampak — mar ni tačas tudi nekaj prišepnil Alešu?

Med hojo se je razorocenec nanaglo ozrl nazaj. Aleš je pešalil nekaj korakov za njim; prav tedaj je snel svojo karabinko z ramena in jo ponesel v roki.

Huda slutnja je obšla Fonzo. Čemu je Aleš to storil? Da bi si pezo olajšal? Morda pa...? Dih mu je zastal, odprte oči kakor da niso vidle predse, zaneslo ga je nekam v stran in malo da se ni spotaknil ob skrivneno korenino hoje ob robu poti; komaj se je ugovil za dolgo vejo. Sem pod stražo? se je zgrozil.

Cez trenutek je spet vzel pot pod noge. Na-a, komisar mi niti najmanj neče dobro! si je sedaj že jezen odkimaval. A nikdar mu nisem kos. Da usta odpre, vse ve. Pri priči je pogodil, ko sem se zgovoril na lisico. In vselej ima le on prav. Ja, še postavlja se, da ima več soli v glavi.

Vročica mu je rasla. Oster pogled je uprl Ratitovškemu v majajoci se široki hrbet in zobje so mu zaškrpali. Ta vrag! A mi ni prele tudi puške nastavit na prsi? Prividi Fonzove boje domišljije so se razbohotili. Bi dejal — je, je, gotovo mi jo je — ja, zdaj se spomnim — na petelina je pritiskal! Na-a, ni me hotel zgolj ustraševati — docela zares je mislil! Da se mu nisem tačas po robu postavil...!

Komaj se je Fonza obvladal, da ni v drugo skočil komisarju za vrat. A zapomni si je le predobro, kako jo je poprej izkupil. Da bi ga mogel... v prah bi ga zmel! Spet so se fantu zatresle skrčene pesti. Nikdar, nikdar mu tega ne pozabim! Da bo le priložnost...!

Razkuril se je, da so mu zlohotne misli kipele kakor v kotlu; takšnega vrenja v svoji počasni glavi menda še nikoli ni bil doživel. Uh, kako sovražim — vse — ves ta prekleti svet!... Sovražim mater svojo! Nikdar mi ni prijaznega pogleda privoščila. Da sem docela očetov, me je zmerjala, kadar se ga je nalezla — in me pretepala, da sem bil ves marogast — kakor bi bil jaz kriv, da sem pankrt! Otrsla se me je, ko je drugega dedca staknila... Očeta sovražim! Naredil me je, potlej si je petičneš dobil — tudi slišati ni več hotel zame!... In rejnico! Eh, cel rožni venec sem moral z njo zmoliti vsak večer, da si mi oči vkup lezle. Ob nedeljah me je k večernicam gonila — edini čas, ko so se moji vrstniki po mili volji zletali na gmajni. Pa kolikokrat po kolenih k materi božji na hribece... do krvi odrgnjen...!

Ja, ampak... je čez čas zavzdihnil. Prekipevala jeza se je odvila. Ampak tepla me Brločnica ni — kakor mati in tale komisar — pa lačen pri njej, nisem bil!... Ze, vselej mi je kaj naprtila: danes pri tem kmetu, jutri pri onem — pa po zdravniku za živino — pa drva sekati v farovž — garanje od jutra do noči... Ampak streho sem imel nad glavo in ležal sem na postelji!... Ja manj slabo je bilo kot pa v tej preklesti hosti!... Potovka je v letih, noge ji otekaajo, kmalu bi mi prepusila tudi donosnejše posle: vsak dan bi šel v trg, odzidalj zložno opravi, kar bi mi naročili, raznesel potlej, kar bi bilo, po vasi... Nobene skrbi, malo truda, dosti zaslužka!... Ja, to bi se živelo! Kaj lepše bi bilo doma!...

Podobne je med pohodom ves dan pletel čemurja tuhač; še ko je veliko, krvavo sonce odhajalo v zaton in se je trojica spuščala po strmi stezi v dol; in vse, kar mu je prihajalo na um, ga je pritiskalo, naj vendar kaj ukrene.

Nad vznožjem so obstali. Tesnoben občutek je preveval Fonzo: le za šibak lučaj je bilo do roba hoste; skozi osulo vejevje starih bukev je opazil spodaj, po sredi prečne poseke, odete v somrak, svetilkane železne kače. Zazeblo ga je pri sru. Uh, kako preti — vsakomur, ki se ji skuša približati!... Da smo ostali na vrh — manj je bilo nevarno! se mu je stozilo.

A negotovost ga je gnala; stopil je do grmovja za krajem gozda, odkoder si je skozi presledek lahko natančneje ogledal svet pod sabo. Skoraj tako je, kot sem si predstavljaj, je izprevidel: le bolj strma goljava... Se slabše — po štirih ne bo šlo!... Lej, tistale kapa. se je vznemiril, ko je z očmi prešel na skrajno desno stran, toliko da se vidi izza brega — ja tisto bo pa bunker!

Zlezel je za sežanj visoko na bližnje drevo. Pod krovom mračnega bunkerja je zazijala črna mreža. Srh ga je spreletel. Prav vame buljoi se mu je zazdelo. Odrevel je, se za trenutek krčevito oklepal debela, nato pa je skočil na tla in se jadrno vrnil k svojima.

Ratitovski, ki je medtem odločil nahrbtnik in se malce odpočil, se je ravnokar odpravil na ogled. Fonza ni niti črnil, kako ga tišči. Kakor brez brige se je usedel nekaj korakov proč od Aleša in skupaj sta nato čakala na komisarjev povratek. Le zaskrbljen pogled, uprt nekam nazgor, in čelo, razorano še globlje ko ponavadi, bi bila mogoče spremljevalcu dala vedeti, da fant nekaj kuha — če bi ne bil mrak tancin na obrazu zakrival.

Bog ve, kaj me ondi spodaj čaka, ga je morilo — a doma bi bil na varnem... V dolini so danes Nemci, je vrtal dalje. Da grem k njim — jim po pravici povem, da sem bil zgolj dva meseca — mobiliziran kot drugi iz naše vasi, ko so jo Lahi popihali... Ja pravijo, da takim nič ne naredi!... Da so pa beli ondi — doma se jim nikdar nisem zameril!... Ja, zaslužilo se bo pod Nemci, je prepričeval sam sebe. Da ne kot pot, pa kako drugače — povsod manjka ljudi!... Na-a — ko bo prva priložnost, ne bom streljal, ampak se bom vdal — ne bom se več jahal po grmovju, na-a! je zatrdno sklenil.

Ratitovski se je vrnil z ogleda. Tudi on je skrbi, ki so ga glodale, pridržal zase. — Ne bo težko priti čez, je rekel z narejeno mirnim glasom. — Čisto nad njimi sem bil. Šest jih je brčkone. Ravno so se spravili nad večerjo; za mizo sede, v kotlinici zraven bunkerja. Nobenega ni videti na straži. So jim pač natvezli, da smo šli rakom živjati! se je posmehnil.

Zeločec se je oglašil Fonzi, ko je zasilal o večerji. Ta čas je priložnost! mu je šinilo v glavo. Mrzlicen nemir se ga je polotil. V možganih, sicer revnih z ustvarjalno domišljijo, so se nakane kar utrinjale.

Precej na čisti stečem naravnost proti bunkerju... Na-a! Da bi me odzidalj prežgotal opazil — užgal bi!... Po progi se jim raje približam — kakor njihova patrola — počasi — roke pa kvišku. Ko bom blizu, zakričim: Vdajam se!... Uh, nikar! Komisar ja vselej oprežuje za mano! Ta vrag bi me v hrbet...! Ta bart ga moram pretentati! Da ne bo prežal! Potlej bi zlahka... Ampak kako — kako naj ga...? si je razbijal glavo. A ja, jo že imam! se mu je posvetilo.

Na mah je bil ves drug. Približal se je Ratitovškemu. Sramovaje se je pogledoval navzdol, si kakor v hudi zadregi tri prste ter z nogo podrsaval sem pa tja po tleh. In s tresočim se glasom je zaprosil: — Pošlaj, komisar... tovariš komisar... bi dejal... oprost... ja, zastran tistega... Ne bom več... obljubim... nikdar več ne bom...!

(NADALJEVANJE)

Kakšno nasilje...

Prvič se vam oglašam. Ata je naročen na »TV 15« in tudi mi — trije bratje — ga zelo radi prebiramo. Naročeni smo tudi na Vojaški informator, Kurirka in Kurirčkovo knjižnico. Berem tudi druge časopise, zlasti Pionir, Pionirski list, Delo, Večer in Zvitorepec.

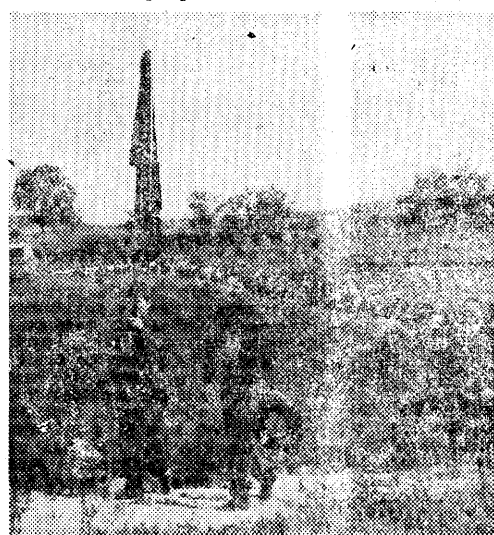
Redno gledam televizijski program. Najbolj mi je hudo, kadar gledam, kako Američani ubijajo mlade Vietnince in njihove očete in matere. Nemalokrat se mi orosijo oči in tako mi je, ko da bi pretepali in mučili mene...

Vprašujem se, zakaj ne bi ljudje živeli v miru, in komu koristi ubijanje nedolžnih

otrok — saj vsi vedo, da prav na njih sloni bodočnost tega sveta. Mladi niso nikomur storili nič zalega, želijo le mir, svobodo in pravico! Res ne vem, kaj smo zagrešili, da moramo že tako mladi občutiti grozni strah pred vojno in ubijanjem, in zakaj moramo o tem premišljevali.

Najbolj me jezi, ker nekateri moji sošolci »držijo« z Ameriko, čeprav dobro vedo, kakšno nasilje vlada v tej deželi... Menda so starši teh otrok pozabili, kaj so doživljali v minuli vojni.

BRANKO PANIČ,
učenec 5. r. osn. šole
Boris Kidrič v Mariboru



NA ČELU
»PARTI
»ZANSKE«
DIVIZIJE...

Bili smo v Kočevskem Rogu

V ponedeljek, 3. junija se je pred osnovno šolo Bičevje v Ljubljani zbrala velika skupina pionir in pionirjev. Bil je to dan, od katerega smo si mnogo obetali, saj smo se odpravljali na izlet v Kočevski Rog... Razdeljeni smo bili v Tomšičevo, Gubčevo, Sercejevo, Gradnikovo, Cankarjevo, Slandrovo in posebno brigado kulturnikov. Priključili so se nam tudi nekdanji borci iz teh partizanskih brigad.

Med potjo so borci obujali spomine. Pripovedovali so nam o hrabrostih mladih partizanov. Med njimi je bilo nemalo takih, ki so bili naših let, pa niso — tako kot mi — poznali otroških iger in veselja. Njihove igrarke so bile puške... Da, marsikaj so nam povedali in bolj kot kdajkoli prej smo občutili in spoznali strahote, ki spremljajo vsako vojno! V prijetnem kramljanju in ob prepevanju partizanskih pesmi, ki so se močno razlegale skozi odprta okna avtobusov, nam je pot do razkošnih in temnih gozdov Kočevskega Roga kar prehitro minila. Pot smo nadaljevali po ozki in prašni cesti. Sem in tja smo se naleteli na sledi dela človeških rok, kmalu pa so izginili vsi dokazi — razen ceste — da je tu že kdaj stopala človeška noga. Ustavili smo se na nekem razpotju, kjer je na smerokazu pisalo, da se pride tod po ozki, precej blatni poti do Baze 20. Tu smo se zopet razdelili v brigade. Pokrovitelj naše šole in narodni heroj Franc Leskošek-Luka je prevzel raport poveljnika naših brigad. Pot smo nadaljevali skozi gozd in prišli do barak, kjer sta nas že čakala predstavniki Zveze združenj borcev NOV. Novo mesto in oskrbnik teh barak. Z zanimanjem smo ju poslušali, saj sta nam

povedala marsikaj zanimivega o življenju partizanov v Bazi 20 in v kočevskih gozdovih. Zahvalili smo se in že je skozi zašije visokih iglavcev — sonce je le kdaj pa kdaj pokukalo skozi vrhove smrek — kolona mladih »partizanov« odkorakala proti Podstenicam... Hodili smo v manjših skupinah. Pri vsakem spominskem obeležju smo postali in z enominutnim molkom počastili spomin padlih. Pot nas je vodila tudi mimo bolnišnice Jelendol. Tiho smo s pogledi preleteli skromne barake, kjer so se zdravili ranjeni partizanski borci... in odšli naprej, saj je bila pred nami še dolga pot. Veselo je odmevala partizanska pesem, pa tudi smeha in veselja je bilo dovolj. V Podstenicah so nam pripadniki novomeške gimnazije pripravili obilno kosilo — kuhar nam je zvrhoma napolnil menazke s pravim partizanskim

golažem. Kdo bi si mislil, da nam bo tako teknilo! Mnogi od nas so se še povzpeli do spomenika nad vasjo, kjer je bil med vojno ustanovljen iniciativni odbor Zveze slovenske mladine. Od tod smo šli proti Žužemberku. Ob spomeniku nad Žužemberkom, kjer smo počastili spomin padlih, so nas sprejeli žužemberški vrstniki. Nato smo odšli skupaj v Žužemberk, kjer smo pred razvalinami tamkajšnjega gradu izvedli pester kulturni program.

Dan se je bližal večeru in poslovi smo se morali. Se prisrčen stisk roke in skorajšnje svidenje kot obljuba, da jih bomo še obiskali, in že smo se odpeljali proti domu.

VLASTA EKAR, 7. c,
METKA ŽITNIK, 7. c,
JANKO TRATNIK, 7. d,
Osnovna šola Bičevje
v Ljubljani.

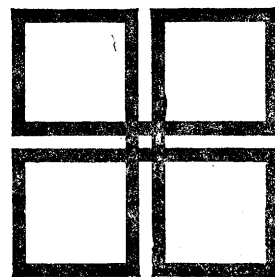


TO BO
TEKNILO...

Zagotovljena so sredstva za stanovanja borcev

Zvezni zbor zvezne skupščine je 5. junija sprejel dva zakona, ki bosta omogočila hitrejšo in učinkovitejšo gradnjo stanovanj. Nova sredstva za to gradnjo bodo zagotovljena z obvezno izločitvijo 10 odstotkov hranilnih vlog občanov. Določeni del sredstev za gradnjo stanovanj, katerega višino bodo določile republike s svojimi

pravili 60 milijard, a drugih 40 milijard bi dobili z aktiviranjem sredstev, namenjenih za gradnjo stanovanj, ki pa se se-milijard bi dobili z aktiviranjem sredstev, namenjenih za gradnjo stanovanj, ki pa se se-



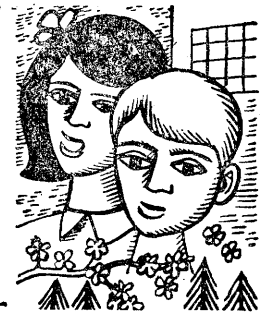
induplati

JARŠE

p. Domžale

Preživite tudi vi svoj letni dopust na taborjenju! Induplati šotori: Študent, Tabornik in Ohrd vam pri tem zagotavljajo odlično streho in počutje.

Kotiček mladega rodu



Mamica mi je povedala

Zelo me zanimajo zgodbe iz partizanskega življenja. Mamica mi mora kar naprej pripovedovati spomine iz teh hudih časov. Tudi ta dogodek, ki sem ga zapisal, mi je povedala mamica.

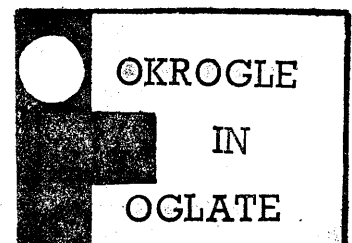
Nekega lepega sončnega dne 1944. leta sta se dva fašista peljala z motorjem iz Koprake prek Rižane in Gračiča proti Buzetu. Malo naprej od Sočerge so ju opazili partizani in ju ustrelili. Drugi dan so prišli Italijani po mrtva tovariša, ju položili na kamion in se odpeljali v Koper. Med potjo — bilo je na Ponikvah — so partizani tudi tej skupini prekrizali pot. Italijanom so dali znak, naj se ustavijo. Ker jih niso poslušali, so pričeli streljati. Vnel se je hud boj, ki je trajal vse dotlej, dokler se niso karabinjerji vdali. »Non sparare, non sparare, siamo amici, fratelli«, so kričali, da jih je bilo slišati daleč naokrog. Vse preplašene so

jih odpeljali s seboj. Nekaj jih je ostalo v partizanih, drugi pa so se vrnili v Koper kar peš. Komendant partizanov jim je še naročil, naj v Koprki sporočijo, da pridejo lahko po mrtve fašiste, a samo z mrtvaškim vozom in brez orožja. Kamion so partizani uničili in vrgli v prepad.

Oblastniki v Koprki so se točno držali ukaza partizanskega komandanta — mrtve fašiste so odpeljali v Koper z mrtvaškim vozom in brez oboroženega vojaškega spremstva!

REMIGI GRBAC,
učenec 2. r. osn. šole
Janka Premrla-Vojka
v Koprki

Ali res ne pade jabolko daleč od drevesa? Peter Brandt, 19-letni sin zahodnonemškega ministra za zunanje zadeve W. Brandta, je izjavil časnikarju nekega londonskega lista: »Zahodni Nemčiji je potreben en Vietnam, sta potrebna dva Vietnam, so potrebni trije, štirje Vietnamci. Pri tem ne mislim na gverilsko vojskovanje ali na kaj podobnega, marveč na to, da je potrebno v Nemčiji vse s koreninami vred izrjaviti, nagnati današnje politično vodstvo z —



mojim očetom vred! Petra so ob nedavnih študentskih demonstracijah v zahodnem Berlinu aretirali.

Pregovor umazanih rok... Glasilo KPF »Humanitas« pravi v nekem članku, v katerem se obravnava razne nečedne afeze poslovnega sveta: »Roka roko umiva — to je pregovor umazanih rok.«

Vendarle uspeh grške vojaške junte... Zahodnonemški tednik »Die Zeit« ugotavlja, da je grška vojaška diktatura dosegla vsaj to, da se tuji turisti, ki obiskujejo Grčijo, zanimajo bolj za — koncentracijska taborišča kot za Akropolis (zgodovinsko atensko oziroma grško umetnostno središče).

Konjček, zabava in razvedril... »Glas Slavonije« poroča: Na občinski konferenci Zveze komunistov v Belem Manastiru so, med drugim, ugotovili, da so tudi taki komunisti, ki so službeno na vodilnih mestih v nekih gospodarskih podjetjih, ki pa zasebno odpirajo — gostilne. Ti tovariši pravijo: »Članstvo v ZKJ in vodilni položaj v podjetju, to je, rekli bi, službeno in uradno, odpiranje gostiln pa je njihova — zasebna zadeva, nekakšen konjček, ljubi bog, zgolj zabava in razvedrilo!«

Fričerik Veliki in umetnost. Sovjetski pisatelj Vladimir Solouhin je objavil zbirko duhovitih misli JESENSKO LISTJE. »Pripovedujejo«, pravi med drugim Solouhin, »da je Fričerik Veliki na smrtni postelji povzegal uspehe svojega delovanja na raznih področjih državnega življenja. Ko je sklenil pripovedovanje o vojaških, gospodarskih in drugih poslih, je rekel: »V pogledu umetnosti sem kot imperator napravil zanjo vse, kar sem le mogel: nisem je oviral.«

»Aktivisti«... Neki satirik je v časopisu »Berliner Zeitung« takole opisal nekega delavca: »Bil je tako len, da so ga šteli za — aktivista vseh lehot.«

Nevarnejši kot topovi. Francoski pisatelj F. Renoire je odgovoril v neki anketi: »Iskreno povedano: bolj se bojim proizvajalcev tablet kot proizvajalcev topov.«

Večno nezadovoljni... Češkoslovaški časniški poročevalni urad ČTK objavlja v svojem biltenu (poročilih) poročilo svojega sodelavca o pogovoru s Pražani, o pogovoru, ki se tičejo zadnjih političnih sprememb v ČSSR. Neki Pražan, ki se je dolgočasil v kavnari, je potožil: »Vrag naj vzame vse skupaj, nič takšnega ni več, o čemer bi se pomenkovali v kavnarnah, zdaj je vse v — časnikih!«

SAP IZPOSODJANJE AVTOMOBILOV
RENT A CAR
LJUBLJANA MIKLOŠIČEVA 34
TELEFON 315-153
NAJRAJE IMAMO PLEČILO V DINARJIH

ora
najboljša ta hip!

predpisi, bo izločen za graditev stanovanj za borce in vojaške vojne invalide.

Iz pojasnil zveznega sekretarja za finance Vladimira Coriča izhaja, da bo zagotovljenih za graditev stanovanj 100 milijard starih dinarjev. Z izločitvijo 10 % hranilnih vlog bi zago-

